

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ZOOTEHNIKO

Vesna SIRK

**PROBLEMATIKA ODSLUŽENIH DIRKALNIH IN LOVSKIH
HRTOV**

DIPLOMSKO DELO
Visokošolski strokovni študij

**PROBLEMS RELATED TO DISUSED RACING AND HUNTING
SIGHTHOUNDS**

GRADUATION THESIS
Higher professional studies

Ljubljana, 2012

Z diplomskim delom končujem visokošolski strokovni študij kmetijstvo – zootehnika. Opravljeno je bilo na Katedri za znanosti o rejah živali Oddelka za zootehniko, Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani.

Komisija za študij 1. in 2. stopnje Oddelka za zootehniko je za mentorja diplomskega dela imenovala prof. dr. Ivana Štuhca.

Recenzent: prof. dr. Simon HORVAT

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: doc. dr. Silvester ŽGUR
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Član: prof. dr. Ivan ŠTUHEC
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Član: prof. dr. Simon HORVAT
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Datum zagovora:

Naloga je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisana se strinjam z objavo svoje diplomske naloge v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je naloga, ki sem jo oddala v elektronski obliki, identična tiskani verziji.

Vesna Sirk

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	Vs
DK	UDK 636.7(043.2)=163.6
KG	psi/dirkalni hrti/lovski hrti/pasme/veliki angleški hrt/greyhound/španski hrt/galgo/ibiški pes/podenco/lurcher/tekaška industrija/lov
KK	AGRIS /
AV	SIRK, Vesna
SA	ŠTUHEC, Ivan (mentor)
KZ	SI-1230 Domžale, Groblje 3
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko
LI	2012
IN	PROBLEMATIKA ODSLUŽENIH DIRKALNIH IN LOVSKIH HRTOV
TD	Diplomsko delo (visokošolski strokovni študij)
OP	VII, 55 str., 1 preg., 36 sl., 1 pril., 45 vir.
IJ	sl
JI	sl/en
AI	Hrti so ena izmed najstarejših pasem psov. Danes so psi teh pasem grobo izkoriščani in zlorabljeni s strani človeka. Letno je za potrebe tekaške industrije in lova z galgi vzrejenih in pobitih okoli 100.000 psov v Angliji, na Irskem in v Španiji. Z diplomsko nalogo smo želeli predstaviti tekaško industrijo greyhoundov in lov z galgi ter problematiko, ki jo povzročata. V anketi, ki smo jo izvedli, smo pridobili podatke o triintridesetih slovenskih posvojiteljih hrtov, ki so svojega psa posvojili preko društva <i>Hrtji svet Slovenije</i> (HSS), ugotovili razloge za odločitev o posvojitvi ter težave, s katerimi se srečujejo. Ugotovili smo, da na odločitev o posvojitvi odsluženega hrta vplivajo različni dejavniki. Bodoči posvojitelji se morajo seznaniti z okoliščinami, iz katerih posamezen pes prihaja. Večina se jih seznani s problematiko tekaške industrije in lova z galgi v spletnih medijih. Ugotovili smo tudi, da se ljudje najpogosteje odločajo za posvojitev v želji po rešitvi psa, zaradi njihovega karakterja in videza. Ugotovitve naše raziskave se v veliki meri ujemajo tudi s predhodnimi raziskavami. Kljub slabim izkušnjam so odsluženi hrti v veliki meri sposobni pozabiti na kruto ravnanje z njimi v preteklosti in postati iskreni prijatelji svojih posvojiteljev.

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN Vs
DC UDC 636.7(043.2)=163.6
CX dogs/racing sighthounds/hunting sighthounds/breeds/Greyhound/Spanish Sighthound/Galgo/Lurcher/Podenco/racing industry/hunting
CC AGRIS /
AU SIRK, Vesna
AA ŠTUHEC, Ivan (supervisor)
PP SI-1230 Domžale, Groblje 3
PB University of Ljubljana, Biotechnical faculty, Department of Animal Science
PY 2012
TI PROBLEMS RELATED TO DISUSED RACING AND HUNTING SIGHTHOUNDS
DT Graduation thesis (Higher professional studies)
NO VII, 55 p., 1 tab., 36 fig., 1 ann., 45 ref.
LA sl
AL sl/en
AB Sighthounds are one of the oldest breed of dog. Today, various breeds of this dog are neglected and abused by humans. For the purpose of commercial racing industry and hunting, around 100,000 dogs are bred and killed annually in the United Kingdom, Ireland and Spain alone. In our thesis we wanted to present greyhound racing industry, hunting with galgos and problems related to that. We collected data from 33 Slovenian sighthound's adopters, who adopted their Sighthound via Slovenian Sighthound World (SSW) organisation. The purpose of the research was to present reasons for adoptions and problems which occurred. The decision to adopt a retired Sighthound is influenced by various factors. Future adopters have to familiarise themselves with the circumstances individual dogs come from. Most frequently they familiarise themselves with the topic of commercial racing industry and hunting via the Internet. The results showed that most frequently, people decide to adopt because they wish to save dogs from abuse and due to their appearance and temperament. Findings of our research matched with other researches. In spite of bad experience, retired Sighthounds are to a great extent capable of forgetting cruel treatment from the past and become loyal friends to their adopters.

KAZALO VSEBINE

	str.
Ključna dokumentacijska informacija (KDI)	III
Key words documentation (KWD)	IV
Kazalo vsebine	V
Kazalo preglednic	VI
Kazalo slik	VI
Kazalo prilog	VII
1 UVOD	1
2 PREGLED OBJAV	3
2.1 RAZVOJ HRTOV SKOZI ZGODOVINO	3
2.2 VELIKI ANGLEŠKI HRT – GREYHOUND	6
2.3 LURCHER	8
2.4 ŠPANSKI HRT – GALGO ESPAÑOL	10
2.5 IBIŠKI PES – PODENCO IBICENCO	12
2.6 TEKAŠKA INDUSTRIJA	14
2.6.1 Vzreja greyhoundov	15
2.6.2 Tekaška industrija v Veliki Britaniji in na Irskem	16
2.7 LOV Z GALGI	19
2.8 DRUŠTVO <i>HRTJI SVET SLOVENIJE</i>	23
2.9 PROBLEMATIKA TEKAŠKE INDUSTRIJE IN LOVA Z GALGI	26
2.10 REŠEVANJE PROBLEMOV	28
3 MATERIAL IN METODE DELA	29
3.1 MATERIAL	29
3.2 METODE	29
4 REZULTATI IN RAZPRAVA	30
5 SKLEPI	46
6 POVZETEK	48
7 VIRI	50
ZAHVALA	
PRILOGE	

KAZALO PREGLEDNIC

	str.
Preglednica 1: Prikaz števila registriranih legel in psov na Irskem in v Angliji (Measuring ..., 2006)	17

KAZALO SLIK

	str.
Slika 1: Podobe iz templja (Herbert, 2012)	3
Slika 2: Lončena vaza s podobami hrtov (From ..., 2012)	4
Slika 3: Posvojena greyhoundica Jessy (foto: Vesna Sirk)	7
Slika 4: Hecate, drugi rod križanca med greyhoundom in buldogom (Walsh, 1859)	7
Slika 5: Posvojena lurcherka Enya (foto: Vesna Sirk)	9
Slika 6: Posvojeni dogodlaki galgo Jacinto (foto: Simona Strle).....	11
Slika 7: Posvojena galga Pablo in Tapati (foto: Jan Žilavec).....	12
Slika 8: Posvojena podenčica Malu (foto: Larisa Počivavšek)	13
Slika 9: Greyhoundi med tekmo (Hollow, 2012)	16
Slika 10: David Smith, moški ki je pobil preko 10.000 greyhoundov (The kiling ..., 2007) ...	18
Slika 11: Pri živem telesu zažgani galgo (foto: Cerro, 2008).....	20
Slika 12: Obešeni galgi v Arevalu, regija Castilla y Leon (Brennan, 2011b)	21
Slika 13: Zemljevid španskih provinc, med katerimi so najslabše za življenje galgov in podencov: Andaluzija, Castilla la Mancha, Extramadura, Castilla y Leon in Madrid (Spain ..., 2012).....	22
Slika 14: Logotip društva Hrtji svet Slovenije (Osnovni ..., 2009)	24
Slika 15: Razmerje med anketiranci po spolu	30
Slika 16: Starostna struktura anketirancev	30
Slika 17: Družinski status anketirancev	31
Slika 18: Št. psov oz. hrtov v gospodinjstvih	32
Slika 19: Druge živali v gospodinjstvu.....	33
Slika 20: Seznanitev s problematiko	33
Slika 21: Ponovna posvojitev	34

Slika 22: Pasma naslednjega psa	34
Slika 23: Prvi pes.....	35
Slika 24: Prvi hrt.....	35
Slika 25: Starost psa ob posvojitvi	36
Slika 26: Pasma posvojenih hrtov	37
Slika 27: Razlog za to pasmo	38
Slika 28: Stopnja socializacije ob prihodu	38
Slika 29: Težave, s katerimi so se srečevali po posvojitvi	40
Slika 30: Trajanje težav	41
Slika 31: Odnos do drugih psov	42
Slika 32: Odnos do mačk.....	42
Slika 33: Odnos do otrok.....	43
Slika 34: Sobna čistoča.....	44
Slika 35: Reševanje težav	44
Slika 36: Odnos večine ljudi do vašega psa	45

KAZALO PRILOG

Priloga A: Anketni vprašalnik

1 UVOD

Hrti, nekoč visoko cenjeni in oboževani psi, so v veliki meri grobo, kruto izkoriščani in zlorabljeni s strani ljudi. Kljub nenehnim zlorabam, tako fizičnim kot psihičnim, pa ti psi premorejo veliko mero odpuščanja in pozabe. Ob ljubezni in skrbnosti posvojitelja se »prelevijo« iz zlorabljenega bitja v bitje polno ljubezni, razigranosti in veselja.

Vsako leto za potrebe tekaške industrije in lova z galgi vzredijo na tisoče hrtov. Toliko jih hkrati odsluži svoje. Za vzrejo šampiona oziroma najboljšega med najboljšimi je potrebno vzrediti veliko število psov.

Kljub lahko dostopnim virom dandanes marsikdo ne pozna niti hrtje problematike niti pasem hrtov. Med pasmami ali tipi hrtov je veliko razlik, tako morfoloških kot karakternih. Načeloma so hrti prijazne narave, mirni ali razigrani, po navadi ravno prava mešanica vsega. Posvojitelji hrtov prihajajo iz različnih okolij, so različne starosti in različnega družinskega statusa (Elliott in sod., 2010). Pogosto posvojijo hrte v družine z otroki ali majhnimi hišnimi ljubljenci, čeprav tega glede na njihovo preteklost marsikdo ne bi storil.

Namena diplomske naloge sta dva. Prvi je predstaviti tekaško industrijo greyhoundov in lov z galgi, problematiko, ki jo povzročata, pasme ali tipe psov, ki jih posvajajo preko društva *Hrtji svet Slovenije*. Drugi namen pa je predstaviti ljudi iz Slovenije (v nadaljevanju posvojitelji), ki so se za določenega psa – odsluženega tekaškega ali lovskega hrta, podenca ali lurcherja (v nadaljevanju odslužen pes – hrt), odločili, razloge za posvojitev ter težave, s katerimi so se posvojitelji srečevali po posvojitvi.

V raziskavi smo pričakovali, da:

- so hrti večinoma posvojeni v gospodinjstva brez otrok, v manjši meri pa so posvojeni tudi v družine z otroki (Elliott in sod., 2010; Greyhound as ..., 2012; Galgos ..., 2012; Ibiški ..., 2009);
- imajo posvojitelji poleg posvojenega hrta še kakšno drugo žival (Elliott in sod., 2010; Galgos ..., 2012; Greyhound as ..., 2012);
- se posvojitelji večinoma seznaniijo s problematiko o odsluženih hrtih preko spleta;

- so posvojitelji s posvojenim psom zadovoljni (Elliott in sod., 2010) in bi se ponovno odločili za posvojitev;
- ima večina posvojiteljev že izkušnje s psi (Elliott in sod., 2010);
- se posvajajo razmeroma mladi psi;
- se posvojitelji večinoma odločijo za posvojitev določenega hrta v želji po rešitvi;
- se bo večina posvojiteljev po posvojitvi srečala s prehodnimi začetnimi težavami (Elliott in sod., 2010);
- se bodo posvojeni psi večinoma dobro razumeli z drugimi psi (Elliott in sod., 2010; Greyhound as ..., 2012).

2 PREGLED OBJAV

2.1 RAZVOJ HRTOV SKOZI ZGODOVINO

Hrti so svojevrstna pasemska skupina psov, ki jih odlikuje edinstven videz. Dolge noge, dolga ravna glava ter vitko, mišičasto telo, z globokim prsnim košem in ozkim pasom jim daje značilno hrtjo silhueto. Že od nekdaj so hrte vzrejali za hitrost in lov. Hitrost in moč, ki jo pri teku razvijejo, uravnavajo z milino in gibčnostjo. Lovijo predvsem s pomočjo ostrega vida, v manjši meri se poslužujejo tudi odličnega sluha. Od drugih lovskih psov jih loči tudi to, da svoj plen preganjajo, dokler ga ne dohitijo, ujamejo ali celo ubijejo (Taylor, 2001). So plod tisočletne načrtne vzreje. Nekateri izmed njih so bližnji sorodniki pratipskih psov, kot sta ibiški pes in faraonski pes (Novak, 2008).

Prve sledi psov dolgega in vitkega telesa, ki spominjajo na pse tipa hrt, izvirajo z območja Bližnjega vzhoda. Pradomovina najstarejših dokazanih hrtov je Arabski polotok. Slike v templju antičnega mesta Catal – Hüyük (današnja jugozahodna Turčija), ki prikazujejo prizore lova s pomočjo psov tipa hrt (slika 1) so datirane v čas 6000 let pr. n. št. Dokaz obstoja hrtov je tudi na upodobitvah. Tako je na področju današnjega Irana okoli 4.000 let pr. n. št. nastala lončena vaza (slika 2) s podobami hrtov (Branigan, 2003).

Slika 1: Podobe iz templja (Herbert, 2012)

Slika 2: Lončena vaza s podobami hrtov (From..., 2012)

V času antičnega Egipta so bili hrti visoko cenjeni in spoštovani tako zaradi svojih lovskih sposobnosti in kot družabniki. Kot taki so bili del življenja faraonov in temu primerno čaščeni. Egipčani so svoje pse tako cenili, da je bilo rojstvo takšnega psa, takoj za rojstvom sina, drugi najpomembnejši dogodek. Pse so po smrti mumificirali in pokopali v družinske grobnice. Stene grobnic so bile pogosto okrašene s podobami hrtov, ki so umrli pred svojimi lastniki. Lovski psi so bili v takratni umetnosti pogosto upodobljeni v prizorih lova na zajce, gazele ali antilope (Branigan, 2003).

Hrti v Afriki so gladkodlaki, s kratko ali na severu daljšo različico dlake. Medtem ko so hrti v muslimanskem svetu visoko cenjeni, pa so vsi ostali psi manjvredni, in jih označujejo z izrazom »kelb«, kar pomeni nečisti, umazani (Taylor, 2001).

Afganistanski hrt je v svoji domovini lovil puščavske lisice in gazele, ponoči pa čuval šotore. Na severu se nahaja gosto- in dolgodlaki gorski tip, iz katerega izhaja današnji razstavni afganistanec in manj dlakav puščavski tip, ki je na razstavah le redko viden. V domovini ga uporabljajo kot delovnega psa (Novak, 2008). Nekateri viri navajajo še tretji tip dlake, gladek tip, ki ga rejci na zahodu obravnavajo kot posledico genetske napake in so takšni mladiči v leglih neželeni (Taylor, 2001).

Ruski hrt ali borzoi se je razvil iz dveh, danes že izumrlih pasem, krimskaja in gorskaja. Po oktobrski revoluciji leta 1917 so se hortaji iz zapuščenih psarn parili z domačimi psi in razvila se je pasma, poznana kot južnoruski stepski hrt. Hrte so ustvarili tudi v Indiji. Indijska kinološka zveza priznava le rampurja, mahratta in banjara. Poleg tega v Indiji živijo še cipiparaj, pologar in madol. V južni Sahari je tamkajšnje ljudstvo Tuaregi stoletja vzrejalo azawakhe za lov na gazele (Novak, 2008).

Teorij o tem, kako so hrti prišli na območje Sredozemlja, je veliko. Najverjetnejša je ta, da so hrte pred več kot 2.500 leti pripeljali feničanski trgovci, ki so trgovali z ljudstvi na območju današnje Evrope. Danes zelo redka sta grški in albanski hrt, ki spominjata na salukija. Španski hrti so v bližnjem sorodstvu s podenci. Obstaja tudi madžarski hrt. Mali italijanski hrt naj bi iz prastarih pasem hrtov nastal pod rokami španskih vzrediteljev. V Veliki Britaniji so takratne hrte križali s pasmami mastifov, da so dobili močne irske volčje hrte, ki so bili močno cenjeni pri plemstvu. Podobno se je razvil škotski jelenar, cenjen s strani škotskih poglavarjev. Velikega angleškega hrta naj bi v Veliko Britanijo pripeljali Kelti za lov na zajce in lisice. Kasneje so vzredili tudi malega angleškega hrta, namenjenega nižjim slojem prebivalstva (Novak, 2008).

Izven meja Azije in Evrope je le malo hrtov. Avstralski naj bi se razvil iz greyhouna, brazilski je verjetno križanec med lisičarjem (foxhoundom) in greyhoundom (Novak, 2008).

Po FCI-standardih (Group 10 ..., 2010) spadajo v družino hrtov: afganistanski hrt (Afgan hound), afriški hrt (Azawakh), arabski hrt (Sloughi), irski volčji hrt (Irish wolfhound), madžarski hrt (Magyar agar), mali angleški hrt (Whippet), mali italijanski hrt (Piccolo levrierro italiano), perzijski hrt (Saluki), poljski hrt (Chart polski), ruski hrt (Borzoi), škotski jelenar (Deerhound), španski hrt (Galgo español) in veliki angleški hrt (Greyhound).

2.2 VELIKI ANGLEŠKI HRT – GREYHOUND

Greyhoundi so ena izmed najstarejših pasem psov. Psi, podobni današnjim greyhoundom, salukijem in sloughijem, so omenjeni že v starodavnih egipčanskih zapisih. Poleg tega so jih v umetnosti upodabljali tudi z različnimi grškimi in rimskimi bogovi. Njihove opise v literaturi najdemo v delih Homerja, Chaucerja, Shakespeareja in v Stari zavezi (Biblija). Greyhouna z imenom Peritas si je lastil tudi sam Aleksander Veliki (Branigan, 2003). Ime greyhound naj bi izhajalo iz staro angleške besede grighund oz. grehundr. »Hund« je predhodnik današnjega »hound«, kar pomeni pes. Pomen »grig« pa je precej nejasen, naj pa bi pomenil pes lovec oz. pes visokega ranga (Some ..., 2012). Greyhoundi so bili v Veliki Britaniji člani kraljevih družin in plemstva, ki jih je visoko cenilo zaradi njihovih lovskih sposobnosti (Täubert in sod., 2007). V času od 11. do 14. stoletja je bilo za običajne ljudi zakonsko prepovedano imeti greyhouna. Kazen za kršitev je bila lahko tudi smrt (Branigan, 2003).

Tisoče let so bili hrti vzrejeni za hitrost in lov na plen. Greyhoundi dosežejo hitrost tudi do 70 km/uro. Selektivna vzreja skozi zgodovino je doprinesla k atletskeemu telesu, z milostjo plesalca. Njihova inteligenca jim omogoča predvidevanje hitrih in sunkovitih gibov. Greyhoundi imajo dolg vrat in glavo, čelni del je ploščat. Uhlja sta majhna, navadno plosko zložena v smeri proti vratu. Ko so pozorni, sta uhlja na pol ali povsem dvignjena. Hrbet je dolg, z lokom v ledvenem delu, prsni koš globok, pas ozek. Telo praktično nima nobene maščobe. Noge so dolge in močne, stopala majhna in kompaktna, z dobro členkastimi prsti. Rep je dolg in uvit (Branigan, 2003). Plečna velikost pri psih je od 71–76 cm, pri psicah od 68–71 cm. Masa psov je od 27–40 kg, psičk pa od 27–34 kg. Povprečna življenjska doba greyhouna je med 10 in 14 let (Greyhound, 2012).

Slika 3: Posvojena greyhoundica Jessy (foto: Vesna Sirk)

Dlaka je gladka in kratka (sliki 3 in 4), kot posledica križanja greyhouna z buldogom v sredini 18. stoletja. Lord Orford je v tistem obdobju križal greyhounds z buldogi, da bi dobil pse s kratko dlako buldogov in pogumom greyhoundov. Buldogi tistega časa so imeli daljši gobec kot današnji in so bolj spominjali na bulterierje (Branigan, 2003).

Slika 4: Hecate, drugi rod križanca med greyhoundom in buldogom (Walsh, 1859)

So brez značilne poddlake. Barva dlake je v različnih odtenkih. Bela, rjava, bež, rdeča, črna, modra (siva), različne nianse progastih ali pa bela zasnova z zaplatami drugih barv. So zelo čiste živali, ki skorajda ne potrebujejo krtačenja (Branigan, 2003).

Greyhoundi so nežni in mili psi, ki obožujejo bližino človeka. Čeprav ljubeča pasma, pa niso zahtevni. Karakterno so od plahih do zelo družabnih, večina se jih uvrsti nekam v sredino. Med samci in samicami ni velikih razlik. So zelo neodvisni in inteligentni družabniki. Dobro sprejemajo tudi otroke, še posebej, če so bili vzgojeni ob njih. Ker so neagresivni, se od tečnih otrok raje umaknejo, kot da bi zarenčali ali ugriznili. Vseeno pa ne smejo biti izpostavljeni ponavljajočemu nadlegovanju. Navadno niso glasni in ne lajajo, razen če imajo dober razlog za to (Greyhound as ..., 2012).

Čeprav so ena izmed najhitrejših pasem na svetu, je eden najbolj zgrešenih mitov ta, da potrebujejo zelo veliko aktivnosti. Potrebujejo toliko aktivnosti kot vse ostale pasme. Potrebujejo sprehod vsaj dvakrat na dan, zaželeno je tudi spuščanje v varno ograjenih prostorih. Takrat se pokaže njihova sproščena in razigrana narava. Tudi doma, ne glede na njihovo velikost, ne zavzamejo veliko prostora. Doma se greyhoundi »prelevijo« v *couch potatoe* – zaspance, ki velik del dneva preležijo in prespijo na mehkih in toplih ležiščih. Zaradi svojega predhodnega življenja se jih veliko ne zna igrati, vendar s spodbujanjem in ljubeznijo hitro osvojijo tudi igro (Greyhound as ..., 2012).

Čeprav se navadno dobro razumejo z drugimi psi, imajo »slab sloves« v odnosu z majhnimi psi, mačkami in drugimi malimi živalmi. To je povsem razumljivo, saj jih pogosto trenirajo z živo vabo. Kljub temu pa lahko s časom, potrpljenjem ter pravilnim in razumnim pristopom hrta navadimo tudi na življenje z domačo mačko ali drugo malo živaljo. Vendar to ne pomeni, da ne bo preganjal drugih mačk. Žal se vseh hrtov ne da navaditi na življenje z mačko (Greyhound as ..., 2012).

2.3 LURCHER

Lurcherji so se na območju Irske in Velike Britanije pojavili že v času srednjega veka. O izvoru imena besede lurcher obstaja več različic. Po eni izmed teorij naj bi izhajalo iz romskih besed »lur«, kar pomeni tat, in »cur«, kar naj bi pomenilo križanca. Po angleški

različici pa naj bi izhajalo iz besede »to lurk« kar pomeni prežati, plaziti se. Lurcherji so bili skozi zgodovino in so še danes psi lovcev, vzrejeni za lov na zajce, kunce, lisice in ostale male živali. Navadno so križanci greyhouna ali deerhouna (jelenarja) in škotskega ovčarja ali greyhouna in terierja (Lurcher, 2012).

Med lurcherje prištevamo tudi križance med dvema pasmama hrtov, mednarodno so poimenovani longdog. Pogosta so križanja greyhouna in salukija, jelenarja in greyhouna ali whippetja in greyhouna (Longdog, 2012).

Slika 5: Posvojena lurcherka Enya (foto: Vesna Sirk)

Videz lurcherjev je raznolik. Lahko so veliki kot jelenarji ali majhni kot whippeti, navadno pa so velikosti majhnega greyhouna. Včasih so zelo podobni pasemskim hrtom, drugače ne. Dlaka je lahko dolga (slika 5) ali kratka, pozimi lahko zraste tudi poddlaka. Barva in tip dlake se razlikujeta od psa do psa. Noge so dolge in močne, prsni koš globok. Tudi njihov temperament je odvisen od njihovih prednikov. So psi igrive narave, vdani in poslušni. Zavedati se je treba, da je zaradi lovskega namena vzreje tudi lovski nagon izrazit (Lurcher, 2009).

2.4 ŠPANSKI HRT – GALGO ESPAÑOL

Galgo Español ali španski hrt je starodavna pasma psa in je del družine hrtov. O njihovem izvoru je veliko teorij, ena izmed njih predpostavlja, da so galgi poimenovani po Galcih. Galci so bili pleme, ki je naselilo Iberijski polotok 400–600 let pr. n. št. Galgo je po vsej verjetnosti nastal kot rezultat križanj galskih psov, s psi, ki so jih pripeljali trgovci, s katerimi so poslovali. V 8. st. so Španijo osvojili arabski in berberski osvajalci, ki so s seboj pripeljali afriške hrte, salukija in sloughija. Le-te so križali z galgi, da bi dobili čim hitrejši lovske pse. Križanja so pripeljala do galgov, kakršne poznamo danes. V času 15. st. so bili galgi del plemiškega življenja in kot taki visoko cenjeni ter spoštovani lovski psi. Za lov jih je uporabljal tudi španski narodni rojak Diego Diaz de Vivar (El Cid). Plemiči so imeli za skrb in vzrejo svojih psov zaposlene preproste ljudi, ki so občasno kakšnega psa izmaknili. Za krajo galga je tat plačal z življenjem, če so ga ujeli. Nestrokovna reja med preprostim prebivalstvom je bila vzrok, da je galgo izgubil na svoji veljavi in cenjenosti ter pridobil sloves drugorazrednega (»trash dog«) psa. Takšne pse so imeli le še neuki ljudje. Ljudje so se začeli zbirati na podeželju na tekmovanjih, imenovanih »carreras en campo«, oz. na dirkah, ki jim pravijo tudi zabave z galgi. Srečanja so kasneje vodila tudi v razvoj tekaških tekem z galgi, ki so močno spominjale na tekme z greyhoundi (Brennan, 2011a).

Okrog leta 1930 je evforija tekaške industrije prevzela tudi Španijo in galge so začeli križati z greyhoundi. Vzreja je težila na psih z izrazito lovsko tehniko, hitrostjo greyhonda in robustnostjo galga. Španskemu galgu je grozilo izumrtje. Leta 1980 je bilo v Španiji še vedno 16 tekaških stadionov. Zadnji stadion Meridiana je bil zaprt leta 2006 (Brennan, 2011a).

Kot vsi hrti so tudi galgi vzrejeni za hitrost. Imajo lastnosti vzdržljivega tekača, ki premaga divji in grob teren. V primerjavi z greyhoundi imajo galgi dolgo, fino telo, z manjšo globino prsnega koša. So nekoliko nižji in lažji, naklon zadnjih nog je manjši, manjša je tudi njihova omišičenost. Mišice so po obliki daljše in jih potrebuje za vzdržljivost. V teku doseže tudi do 54 km/uro (Novak, 2008).

Imajo dolg vrat, glava je dolga in ozka, oči sta mandljaste oblike v temni barvi ali barvi lešnika. Imajo močan škarjast ugriz. Uhlja sta tanka, nošena nekoliko nazaj. Hrbet je

močan, mišičast in izbočen. Rep je tanek, dolg in kljukasto spodvit. Šape so zajčje oblike (Španski ..., 2009).

Poznamo dva tipa dlake, ki sta se razvila kot posledica nenadzorovanega križanja v preteklosti. Prvi tip dlake je gladek in mehak kot pri greyhoundih, drugi tip pa je bolj oster, žimnat in daljši (slika 6). V tem primeru je dlaka lahko dolga tudi do 10 cm. Barve dlake so lahko bela, krem, črna, rjava, rdeča, marogasta (brindle) in bela v kombinaciji z drugimi barvami (Španski ..., 2009).

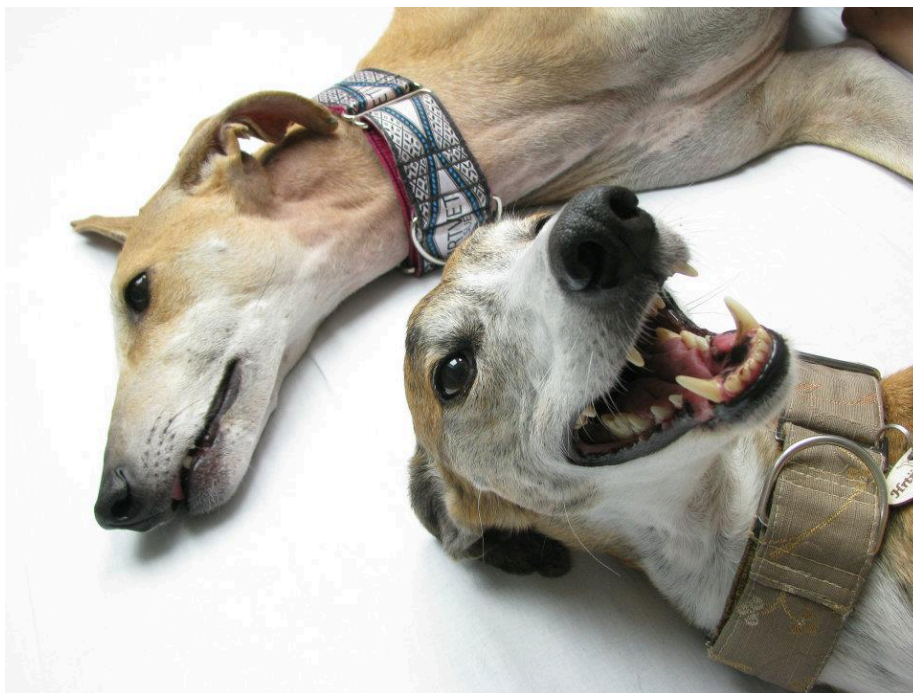

Slika 6: Posvojeni dolgodlaki galgo Jacinto (foto: Simona Strle)

Plečna velikost pri psih je od 62–70 cm, pri psicah od 60–68 cm. Masa je od 20–30 kg (Španski ..., 2009).

Galgi so mirni in prijazni, a včasih malo zadržani. So zelo igrivi in dobro skačejo. Tako kot vsi hrti tudi galgi obožujejo tek. Potrebujejo vsaj dva sprehoda dnevno, izpusti v ograjenih prostorih so več kot zaželeni in dobrodošli. Vendar je zmotno prepričanje, da potrebujejo več ur gibanja dnevno. Čeprav imajo nekateri galgi izrazit lovski nagon, lahko drugi brez problema bivajo z drugimi malimi živalmi. So kot drugi hrti dolgoživeči psi, v povprečju

živijo do 14 let. Trpijo za zelo malo prirojenimi zdravstvenimi težavami (Galgos ..., 2012). Zaradi pomanjkanja socializacije in pozitivnih izkušenj z ljudmi v mladosti so lahko na začetku sumničavi in preplašeni, vendar se na svojo družino izredno navežejo (Spanish ..., 2012).

Slika 7: Posvojena galga Pablo in Tapati (foto: Jan Žilavec)

2.5 IBIŠKI PES – PODENCO IBICENCO

Čeprav podenci po FCI-standardih ne spadajo v družino hrtov, pa jih nekatere druge klasifikacije uvrščajo v skupno »hound« skupino. S (španskimi) hrti jih poleg bližnjega sorodstva povezuje tudi enako življenje in usoda. Ibiški pes izvira iz Balearskih otokov, kjer mu pravijo tudi »Ca Eivissec« (About the ..., 2012). So elegantni psi z atletsko postavo in privlačno zunanostjo. Njegova velika, pokončna ušesa so zaščitni znak pasme. Na korenu uokvirjajo elegantno glavo in dolg vrat. Dlaka ima dve različici, gladka ali žimnata. Barva dlake je rdeča ali bela ali kombinacija obeh. Oči so jantarjeve barve in imajo pozoren, inteligen ten izraz (Ibizian ..., 2012).

Slika 8: Posvojena podenčica Malu (foto: Larisa Počivavšek)

Poznamo tudi nekaj manjših pasem podencov: andaluški podenco, ki je majhna in bolj robustna pasma, ter kanarski podenco (Galgos ..., 2012). Podenci so zelo inteligentni, aktivni in po naravi družabni psi. So resnični klovni pasjega sveta in prijetni v razveseljevanju ljudi s svojimi vragolijami. Čeprav so neodvisni in občasno trmasti, se dobro odzivajo na trening s pozitivnimi ojačevalci. So tihi spremljevalci, lajajo le, ko je potrebno. So zelo čutni psi, ki se dobro razumejo tudi z otroki. Dobro se razumejo tudi z drugimi psi, majhnimi ali velikimi. Marsikateri se dobro razume tudi z mačkami (Ibiški ..., 2009). So mirni in prijetni sostanovalci, vendar zaradi svoje aktivne narave potrebujejo več gibanja. Zelo radi tekajo in so običajno poslušni tudi brez povodca. Prosto tekanje jim omogoči prepotrebno gibanje in zabavo. Podenci, zlasti večje pasme, so poznani kot dobri skakalci. Ker lahko zelo visoko skočijo, mora biti vrt ograjen z visoko ograjo (Ibizian ..., 2012).

Tudi podenci so dolgoživeči psi, v povprečju živijo od 12–14 let, vendar v Španiji le redko dosežejo dobo štirih let (Ibiški ..., 2009).

2.6 TEKAŠKA INDUSTRIJA

Hrti so svojevrstni psi, ki jih odlikujeta hitrost in eleganca, lastnosti, izkoriščani že v antičnih časih pa vse do danes. Kar je bilo v antičnih časih cenjeno, je dandanes močno izkoriščano in vir ogromnih zaslužkov posameznikov ter vzrok nešteti trpečih in nesmiselno pobitih psov. Greyhoundi so sužnji in hkrati največji poraženci tekaške industrije. Moderna tekaška industrija ima svoj izvor v »coursingu«. »Coursing« je eden izmed najstarejših lovskih športov na svetu. Korenine ima v lovskih igrah in pogonih s psi, ki so jih prirejali že v času antičnega Egipta. Slike v grobnicah, stare več kot 4.000 let, prikazujejo prizore lova z dolgonogimi psi s pokončnimi ali spuščenimi uhlji (Novak, 2008). Lovske prireditve so imele v času 18. stoletja visoko obiskanost, tudi do 75.000 obiskovalcev na prireditvah. V začetku 20. stoletja pa so se iz teh prireditev razvile tekaške tekme (Täubert in sod., 2007).

Prvi poskusi tekmovanja greyhoundov z umetno vabo na ravni stezi so bili leta 1876 v Hendonu. Šest hrtov je tekmovalo v lovu na umetno vabo na dolžini 400 metrov. Psi pri tem niso dosegali želenih rezultatov, umetna vaba je utonila v pozabo, ponovno so se spomnili uporabe žive vabe (Branigan, 2003). Tekaška industrija v moderni obliki se je pričela razvijati v začetku 20. stoletja. Leta 1912 je Owen Patrick Smith izumil mehanično vodeno vabo – umetnega zajca in uvedel krožno oziroma ovalno dirkališče. Mehanično vodena vaba in ovalno dirkališče sta omogočila, da je tek greyhoundov videlo več ljudi naenkrat, hkrati pa preprečila pobijanje zajcev. Leta 1919 je bila v Emeryvillu v Kaliforniji odprta prva profesionalna tekaška steza s štartnimi boksi (Greyhound racing ..., 2012).

Tekaške tekme v svoji moderni obliki so bile v Veliki Britaniji prvič predstavljene julija 1926 na stadionu Belle Vue v Manchestru, in doživele veliki uspeh. Poleg ogleda tekaške tekme je stadion obiskovalcem, ob lahko dostopni pijači in hrani, omogočal prijetno preživeti večer zunaj. Do decembra leta 1926 je obiskanost stadiona narasla na 10.000 obiskovalcev na prireditvah (Huggins, 2007). Do konca leta 1927 je bilo v Veliki Britaniji odprtih že 40 tekaških stadionov (History of ..., 2009). Tekaška industrija je danes močno razvita v Združenih državah Amerike, Veliki Britaniji, na Irskem in v Avstraliji (Täubert in sod., 2007), v manjšem obsegu se pojavlja tudi na Novi Zelandiji, v Argentini, v Macau, na Kitajskem, v Vietnamu in v Afriki (Greyhound racing ..., 2012).

2.6.1 Vzreja greyhoundov

Mladiči se skotijo v velikih pesjakih oziroma t.i. farmah hrtov. Prvo leto svojega življenja so nastanjeni v večjih kletkah, kjer jih socializirajo skupaj s svojimi sovrstniki iz legla. Pri starosti treh mesecev, ko jih registrirajo v rodovne knjige, jih tetovirajo v obe ušesi. V eno uho tetovirajo datum rojstva, v drugo zaporedno številko vpisa v register. S treningi pričnejo že v rani mladosti. Pri starosti nekaj tednov že tekmujejo v teku med seboj v ograjenih izpustih dolžine približno 80 m. Pri starosti šest mesecev pričnejo z intenzivnimi treningi. Med treningi jih seznanijo z umetno vabo in lovom nanjo, naučijo jih štartati iz štartnih boksov. Čeprav so treningi z živo vabo prepovedani, se nekateri trenerji vseeno poslužujejo tudi takšnih metod. V času treningov so od 4. meseca starosti dalje nastanjeni v individualnih kletkah, kjer preživijo večino časa med treningom (About our ..., 2010). Organizacije kot je RSPCA poročajo, da so psi v boksih zaprti tudi do 23 ur/dan (Lack ..., 2012). Trening traja približno 18 mesecev. Le tisti greyhoundi, ki lahko celotno progo pretečejo brez motenj iz okolice in so dovolj hitri, dobijo licenco. Prva dirka, ki jo greyhound teče, je t.i. deviška dirka. Deviške dirke so rezervirane za greyhounde, ki še nikjer niso zmagali. Če eno od prvih šest dirk končajo med najboljšimi štirimi, so sprejeti med tekmovalne pse (Branigan, 2003). Vsi ostali, ki niso dovolj hitri ali se v času treningov poškodujejo in tako svojim lastnikom prinašajo izgubo namesto dobička, so višek, ki je zavržen, usmrčen ali v najboljšem primeru posvojen. Višek predstavlja tudi veliko število greyhoundov ki so končali svojo tekaško kariero (About our ..., 2010).

Slika 9: Greyhoundi med tekmo (Hollow, 2012)

2.6.2 Tekaška industrija v Veliki Britaniji in na Irskem

Za potrebe tekaških tekem (slika 9) v Veliki Britaniji in na Irskem je vsako leto vzrejenih okoli 40.000 hrtov – greyhoundov. Večina greyhoundov, ki tekmujejo v Veliki Britaniji, je uvožena z Irske. Na Irskem je manj kot 20 delujočih tekaških stadionov, medtem ko je v Veliki Britaniji 28 delujočih licenčnih stadionov in okoli 20 nelicenčnih. Na leto je v Veliki Britaniji 5.880 (nelicenčni stadioni niso vključeni), na Irskem pa 2.184 tekaških tekem (Measuring ..., 2006).

Rodovno knjigo s podatki o registriranih leglih na Irskem in Veliki Britaniji vodijo »coursing« klubi. Letno je registriranih približno 4.300 legel na Irskem in 700 v Angliji. Legla v povprečju štejejo vsaj 8 mladičev. Te številke nakazujejo, da je letno na Irskem vzrejenih 34.400 in v Angliji 5.600 greyhoundov, skupaj 40.000 psov za potrebe tekaške industrije. Veliko legel ni registriranih. Hrte iz teh legel uporabljajo za lov in tekmovanja na nelicenčnih stadionih. Skupno število psov tako znaša 45.000 in več (Measuring ..., 2006).

Številke registriranih psov pri starosti 3 mesecev so majhne. V angleško rodovno knjigo je bilo v preteklih letih vpisanih le 4.150 greyhoundov. To pomeni 6 greyhoundov/leglo. Manjka 1.450 greyhoundov. Na Irskem je v povprečju registriranih 23.700 psov, povprečje 5,5 greyhouna/leglo. Manjka 10.700 greyhoundov. Skupni primanjkljaj greyhoundov do starosti treh mesecev je 12.150 (preglednica 1).

Preglednica 1: Prikaz števila registriranih legel in psov na Irskem in v Angliji (Measuring..., 2006)

	Število registriranih legel	Število registriranih psov pri starosti 3 mesecev	Število psov pri povprečju 8 mladičev/leglo	Razlika med rojenimi in registriranimi psi
Irska	4.300	23.700	34.400	10.700
Anglija	700	4.150	5.600	1.450
Skupaj	5.000	27.850	40.000	12.150

Za tek na licenčnih stadionih je letno registriranih 11.000 greyhoundov. Za nelicenčne stadione uradnih podatkov ni, ocenjujejo, da je to dodatnih 2.000 greyhoundov. Na nelicenčnih stadionih je manj stez, manj dogodkov, veliko je upokojenih greyhoundov, ki tu še tekmujejo. Seštevek je približno 13.000 greyhoundov, ki tekmujejo (Measuring ..., 2006).

Razlika od števila registriranih greyhoundov pri starosti treh mesecev (preglednica 1) do števila greyhoundov, ki tekmujejo, je 14.850. Skupni primanjkljaj greyhoundov od rojstva do časa pridobitve licence je že 27.000 (Measuring ..., 2006).

Še eden izmed pokazateljev množičnih pobojev greyhoundov je izjava veterinarja z nottighamskega stadiona, ki je na konferenci *Svetovne greyhound tekaške zveze* (World Greyhound Racing Federation, WGRF) priznal, da je tedensko ubil 10 popolnoma zdravih greyhoundov. Če so to dogaja na vseh stadionih, je samo na stezah letno pobitih okoli 15.000 psov. Vse pobijanje je sicer skrbno skrito pred javnostjo, tekaška industrija pa trdi, da je za njihove tekmovalne hrte dobro poskrbljeno (Measuring ..., 2006). Skrivanje pred javnostjo ima »tehten« razlog. To je zaslužek. Samo v Angliji tekaška industrija prinese

ljudem v tekaški industriji 2,5 milijarde funtov letno. Nekateri vodje tekaških stez, ki sprejemajo stave, plačujejo prostovoljne prispevke v višini 0,6 % vseh prejetih stav. Tako se v *British Greyhound Racing Fund* obrne okoli 11 milijonov funtov letno. Ker je prispevek prostovoljen, ga 17 % vodij tekaških stez sploh ne plačuje. Od tega ima dobiček tudi država, ki od vodij tekaških stez pobira davek na stave. Dobiček ji prinaša tudi družba *Tote Bookmakers*, ki je v njeni lasti. Samo v letu 2007 je *Tote Bookmakers* angleški vladi iz tekaške industrije prinesla 19,4 milijonov funtov dobička (The money ..., 2012).

Časnik *Sunday Times* je leta 2006 razkril Davida Smitha (slika 10), moškega, ki je imel »10 £ – a time killing service« in je s puško pobil (domnevno) preko 10.000 odsluženih greyhoundov, ki jih je nato zakopal na posesti za svojo hišo (The killing ..., 2007). Obsojen je bil le zaradi onesnaževanja okolja, saj ni imel dovoljenja za odlaganje živalskih trupel, medtem ko proti njemu ni bil izveden noben postopek zaradi mučenja živali, saj naj bi takšno pobijanje ne povzročalo nobenega nepotrebnega trpljenja (No justice ..., 2012).

Slika 10: David Smith, moški ki je pobil preko 10.000 greyhoundov (The killing ..., 2007)

Čeprav tekmovalni greyhoundi državi in družbi prinašajo na milijone funtov, je za njih zelo slabo poskrbljeno (Cruelty ..., 2012). Denar se steka v žepe lastnikov in ne za oskrbo greyhoundov. Kakor hitro pa greyhoundi ne služijo več svojemu namenu, postanejo višek, ki se ga je potrebno znebiti (Isolated ..., 2012). Le redki imajo to srečo, da so posvojeni (The money ..., 2012).

2.7 LOV Z GALGI

Tradicija lova na zajce z galgi v Španiji je dolga. Galgi, nekoč aristokratski psi, so v preteklosti postali dostopni nižjim slojem. Danes je galgo ena izmed najbolj preganjanih in zaničevanih pasem psov. Žal ga rodna dežela obravnava kot drugorazrednega psa in zelo malo Špancev jih ima kot hišne ljubljence (Brennan, 2011a).

Dandanes lahko vsakdo vzreja galge. Vsi si želijo vzrediti naslednjega narodnega šampiona – zmagovalca. Vzreja je močno razširjena in nenadzorovana. Španski lovci, imenovani *galgueri*, in cigani, imenovani *gitano*, svojih galgov in podencov ne obravnavajo kot hišnih ljubljencev, temveč zgolj kot orodje za lov. *Galgueri*, ki za svoje pse primerno poskrbijo, so bolj izjema kot pravilo. Pri njih so mikročipirani, zdravstveno oskrbljeni, njihovi lastniki so ponosni na njih (Brennan, 2011a).

Večina lovskih psov v Španiji, med njimi tudi galgov in podencov, je vzrejena na pasjih farmah, kjer dostikrat živijo v grozljivih razmerah, brez primerne zdravstvene oskrbe in hrane. Psi niso cepljeni, ne tretirani proti zajedavcem. Niso niti tetovirani ali mikročipirani, tako o lastnikih tudi ni nobene uradne identifikacije (Brennan, 2011a).

Večinoma *galgueri* in *gitani* pse zadržujejo v temnih, vlažnih prostorih, kot so kleti, podzemne luknje, bunkerji, brez vstopa dnevne svetlobe, privezane za drevo brez zatočišča v zimskem času. Natlačeni se nekontrolirano pari med seboj. Pogosto živijo v lastnih iztrebkih, posledično se jim vname koža, dobijo žulje in razjede. Pogosto so prostori, kjer jih zadržujejo, na izoliranih mestih, oddaljenih stran od ljudi. *Galguerosi* pse obiskujejo enkrat do dvakrat tedensko, in če jih hranijo, jih hranijo z ostanki hrane, suhega kruha ali trupli piščancev (Brennan, 2011a).

Pogosto so psi s strani lastnikov brutalno pretepeni. Obstaja tudi rek: »Pijani *galguero* bo svojega psa pretepel s takšno lahkoto kot svojo ženo.« Preden pse odpeljejo na lov, jih vsaj pet dni stradajo, da »izostrijo« njihov lovski nagon. Za namen lova začnejo pse uporabljati zelo hitro, največkrat že pri enem letu starosti. Takšni psi pa so že po eni sezoni lova, ki traja od septembra do januarja, popolnoma izmučeni, iztrošeni in na koncu svojih življenjskih moči. Le redkokaterega psa obdržijo dlje kot tri leta. Izjema so samice, ki jih uporabijo za nadaljnji razplod. Ko se lovska sezona konča, se psov znebijo. In pri načinih,

kako se znebiti psa, domišljija *galquerosov* ne pozna meja. Pse obesijo, pretepejo do smrti, vržejo v vodnjake, zastrupijo, uporabijo za tarče pri lovu in za vabo v pasjih bojih ali pa žive zažgejo (Brennan, 2011a). Slika 11 kaže galga, ki so ga živega zažgali.

Slika 11: Pri živem telesu zažgani galgo (foto: Cerro, 2008)

Španska tradicija in zabava ob koncu lovske sezone, ki izvira iz časov, ko ljudje nižjih slojev niso smeli nositi orožja, je, da pse obesijo. Pse, ki so bili dobri lovci, obesijo visoko na drevo, da hitro poginejo (slika 12). Pri slabih lovcih, ki so lastniku prinesli sramoto in razočaranje, pa se poslužujejo tako imenovanega »piano play« oz. »the pianist«. Neželene pse obesijo z dreves tako, da se s tačkami komajda dotikajo tal. Nebogljena žival stopica z ene tačke na drugo, v upanju, da se bo rešila. Tako se duši ure in ure ali celo dneve (Brennan, 2011a).

Slika 12: Obešeni galgi v Arevalu, regija Castilla y Leon (Brennan, 2011b)

Drug priljubljen način, kako se znebiti psa, je, da ga zaprejo v prtljažnik avtomobila, odpeljejo daleč stran in zavržejo sredi divjine. Če je pes lastniku zvest in sledi avtomobilu, pa mu polomijo še eno ali več tačk in si tako zagotovijo, da se pes sigurno ne bo vrnil. Španske dobrodelne organizacije in organizacije za zaščito živali ocenjujejo, da je vsako leto ob koncu lovske sezone zavrženih okoli 50.000 lovskih psov (Brennan, 2011a).

Psi, ki pridejo v zavetišča, imajo dostikrat grozovite poškodbe, prizadejane s strani človeka – shirani in sestradani do kosti, pretepeni, z v kožo zažrtimi vrvmi, polomljenimi kostmi, kažejo znake travm zaradi pretepanja in mučenja, ob pristopu so čisto prestrašeni. Neverjetno je, da s časom, ljubeznijo in pozornostjo velika večina psov premaga te težave in so uspešno posvojeni v nove domove. Zmožnost hrtov, da oprostijo slaba dejanja, nikoli ne neha presenečati (Brennan, 2011a).

Perrere – postaje smrti

Življenje galgov in podencov je težko po vsej Španiji. Najhujših 5 provinc pa so Extramadura, Andaluzija, Castilla-La Mancha, Castilla y Leon in Madrid (slika 13).

Slika 13: Zemljevid španskih provinc, med katerimi so najslabše za življenje galgov in podencov: Andaluzija, Castilla la Mancha, Extramadura, Castilla y Leon in Madrid (Spain ..., 2012)

Neželenih psov se lastniki lahko znebijo tudi v občinskih zavetiščih – odlagališčih psov, ki jih ljudje poznajo tudi kot postaje smrti. V *perrere* sprejemajo vse tipe psov, tako rodovniške kot mešance, v njih svoje življenje konča tudi marsikateri galgo. *Perrero* lahko vodi kdorkoli, tako posameznik kot organizacija. Svoje storitve nudijo mestom in vasem, ki svojih zavetišč nimajo. Vodenje takšnega objekta je lahko tudi dobičkonosen posel, saj s strani države za vsakega psa dobijo od 50–150 evrov. Psi so v času svojega življenja v *perrerah* zelo slabo oskrbljeni, malo hranjeni, voda je pogosto kontaminirana, v primeru poškodb ali bolezni niso zdravljeni. Življenjska doba psov je od 14–21 dni, pogosto se jih znebijo z najcenejšimi strupi, ki povzročijo dolgotrajno umiranje v agoniji. Moto večine lastnikov odlagališč je, zakaj trošiti denar, ko bodo psi tako ali tako uspavani. Včasih se to zgodi tudi že v roku 14 dni. V določenih primerih, ko je odlagališče polno, pse uspavajo

pred rokom 21 dni, da naredijo prostor za nove pse, ki se jih lastniki želijo znebiti (Brennan, 2011a).

Na področju province Extramandure so:

- odlagališče Badajoz,
- odlagališče Alamendralejo,
- odlagališče, ki pokriva mesta Merida, Villanueva de la Serena, Don benito,
- odlagališče Olivenza.

Občinsko odlagališče Olivenza je bilo odprto marca 2006. Vodi ga zasebno podjetje, ki dobiva subvencije s strani države. Olivenza pokriva območje 22.475 km² (razen kjer področje pokrivajo prej omenjena druga odlagališča) in ne sodeluje z nobeno od organizacij za zaščito živali. Pse lovijo zaposleni v podjetju, ki so javni uslužbenci deželne vlade. Imenujejo se *lacers* – lovci z lasom. Samo odlagališče je poznano po zelo slabi in pomanjkljivi oskrbi psov, ki se tam nahajajo (Brennan, 2011a).

V letu 2007 so v Olivenzo sprejeli 2.493 psov. Od tega je bilo posvojenih komajda 179 psov, vsi ostali so bili usmrčeni. Od skupnega števila 2.493 psov je bilo 847 galgov (23 % vseh psov). Ob koncu lovske sezone v odlagališčih konča tudi preko 100 galgov na teden. 94 % vseh psov je usmrčenih. Morija pa lahko traja tedne in tedne (Brennan, 2011a).

Kaj točno se dogaja s psi in kakšni so pogoji, v katerih psi živijo, in so uspavani v odlagališčih po Španiji, žal nihče ne ve ali nočejo oz. se bojijo povedati. Nad odlagališči tudi ni inšpekcijskega nadzora, kot ga izvajajo nad zavetišči. Iz odlagališč Jaen in Olivenza so pred časom v javnost prišle slike, ki so jih posneli prostovoljci. Žal to ni prineslo ničesar dobrega. Le prepoved fotografiranja oz. prepoved vstopa. Za odlagališča pogosto tudi ni znano, kje se nahajajo (Brennan, 2011a).

2.8 DRUŠTVO HRTJI SVET SLOVENIJE

Društvo *Hrtji svet Slovenije* sestavlja skupina prostovoljcev. Vsem je skupna ljubezen do živali, veže pa nas tudi želja po pomoči in ljubezen do hrtov. S svojimi aktivnostmi smo osredotočeni predvsem na žalostno situacijo tekaške industrije greyhoundov, lurcherjev, lovskih psov galgov in podencev (Osnovni ..., 2009). Logotip društva kaže slika 14.

Slika 14: Logotip društva *Hrtji svet Slovenije* (Osnovni ..., 2009)

Za društvom *Hrtji svet* sta že več kot dve leti formalnega delovanja, poudariti pa je potrebno, da začetek delovanja sega že v leto 2005, ko je društvo pričelo s svojim delovanjem kot neformalna ekipa Pomoč hrtom.org. Le-ta je v času do formalnega delovanja društva našla domove skoraj 70 hrtom. Do danes se je številka posvojenih hrtov povzpela na 115, v juniju pa pričakujemo nov transport odsluženih hrtov. To morda ni ravno velika številka, a menimo, da vsako življenje šteje. Sicer pa dajemo poudarek na kakovost domov in ne na kvantiteto (Osnovni ..., 2009). Pomoč društva ni usmerjena zgolj v iskanje domov hrtom. Vedno radi priskočimo na pomoč z akcijami zbiranja donacij, tako materialnih kot finančnih, za zavetišča v Sloveniji ali v tujini. V letu 2011 smo z akcijami zbiranja sredstev pomagali predvsem španskemu zavetišču Scooby Medina, ki je v celoti odvisno od prostovoljnih prispevkov posameznikov in organizacij, kot je naša. Španska zavetišča namreč s strani države finančno niso podprta, zato je situacija tam vedno zaskrbljujoča. Tako smo v letu 2011 izvedli dve dobrodelni dražbi, katerih izkupiček je bil namenjen zavetišču Scooby Medina. Tudi letos, v letu 2012, delujemo na tem področju, saj se v tem trenutku odvija dobrodelna dražba za nakup pasje hrane, ki je zavetišču primanjkuje. Poleg tega smo jim pomagali tudi z zbiranjem drugih materialnih sredstev in opreme za pse. Vedno veseli so v zavetišču tudi vsakega prostovoljca, tako je del ekipe v oktobru 2011 odšel na prostovoljno delo v zavetišče. Na prostovoljno delo pa so člani odšli tudi v maju 2012. Na pomoč smo v letu 2011 priskočili azilu Dubravica z različnimi

materialnimi donacijami (igračke, odeje, brisače), ki se tudi velikokrat sooča s težkimi razmerami (Zakaj pomagati ..., 2009).

Glavni namen in cilji društva so nesebična in prostovoljna prizadevanja poiskati nove in ljubeče domove odsluženim psom, pretežno pasme hrt, ki prihajajo večinoma iz zavetišč na Irskem ali v Španiji. Domove, v katerih bodo ti psi lahko živeli kvalitetno, ljubeče življenje hišnih ljubljencev. Pri tem si prizadevamo tudi za zaščito in pomoč pretežno psom pasme hrt, da bi ti lahko živeli življenje, primerno njihovi vrsti. Namen in svoje cilje društvo uresničuje predvsem z izvajanjem teh nalog:

- pomoč pri iskanju novega skrbništva oz. lastništva psom pretežno pasme hrt, ki prihajajo večinoma iz zavetišč v Španiji in na Irskem;
- fizična pomoč članov društva v zavetiščih v tujini ali doma;
- zbiranje donacij za zavetišča;
- informiranje javnosti o problematiki psov preko spletne strani društva, foruma, strani FB, pogovornih večerov, okroglih miz, tiskanih medijev, multimedijskih oblik o problematiki hrtov;
- povezovanje z organizacijami doma ali v tujini, ki sodelujejo na sorodnih področjih;
- promocijske aktivnosti s področja delovanja društva, društveni reklamni izdelki;
- organiziranje srečanj s področja pomoči in zaščite hrtov.

Društvo svoje naloge izvaja tudi z izdajanjem tiskovin (knjige, brošure, letaki, plakati, časopis, koledarji, objave v medijih), z opisom nalog društva (Osnovni ..., 2009). Po svetu se je skozi leta razvilo veliko organizacij, ki opozarjajo na problematiko odsluženih hrtov in s tem seznanjajo ljudi. Nekatere organizacije delujejo na preventivi, druge ponujamo tudi možnost posvojitve. Vsakdo od nas lahko doprinese k izboljšanju situacije. Ozaveščanje je tisto, ki pripomore k večjemu prepoznavanju problematike hrtov in privede do tega, da se še intenzivneje borimo proti tovrstnim zlorabam nemočnih živali. S skupnimi močmi lahko naredimo ta svet lepši in boljši za vse. Najboljša pomoč hrtom je seveda posvojitve. S posvojitvijo ne rešite samo enega hrtjega življenja, pač pa v zameno posvojitelj dobi veliko mero ljubezni (Dobrodošli ..., 2009).

2.9 PROBLEMATIKA TEKAŠKE INDUSTRIJE IN LOVA Z GALGI

Besedni termin »odsluženi hrti« se uporablja za vse tekaške in lovske hrte, lurcherje ter podence, ki ne služijo več svojemu tekaškemu ali lovskemu namenu, bodisi ker niso dovolj hitri bodisi zaradi poškodb (Irish ..., 2012), starosti, ... Ko le-ti ne dosegajo več želenih standardov, postanejo finančno breme za lastnike, ki se jih nato znebijo v zavetiščih ali odlagališčih – postajah smrti. Pogosto se, žal, poslužujejo tudi skrajno nehumanih načinov zlorab, znebitev ali usmrtitev psov (Isolated ..., 2012), kot predhodno tudi omenjeno že v poglavjih Tekška industrija in Lov z galgi. Oskrba španskih galgov je v času njihove kariere večinoma nezadostna, psi pogosto niso zdravstveno in prehransko oskrbljeni ter živijo v grozljivih razmerah (Brennan, 2011a, 2011b; Cruelty ..., 2012; Zakaj skrb ...; 2009). Za tekaške greyhounds naj bi bilo bolje poskrbljeno, vendar tudi tu niso redki primeri zanemarjanja ali zlorab (Brennan, 2011 a; Cruelty ..., 2012; Exploited ..., 2012). Medtem ko je preteklo življenje tekaških greyhoundov večinoma poznano, pa je pri španskih hrtih pogosto neznano (Brennan, 2011a). Odslužene hrte, ki uspejo priti v zavetišča, pa je možno posvojiti preko organizacij za posvojitve in pomoč hrtom.

Vsako leto za potrebe tekaške industrije in lova z galgi vzredijo na tisoče hrtov. Toliko jih hkrati odsluži svoje. Za vzrejo šampiona oziroma najboljšega med najboljšimi je potrebno vzrediti veliko število psov. Vsi, ki ne ustrezajo kriterijem hude in ostre konkurence, so izločeni. V tekaški industriji lahko najhitrejšega in najpočasnejšega psa loči že stotinka sekunde (Veliki ..., 2009).

Tako greyhoundi kot galgi v rodni domovini niso nič drugega kot orodje za doseganje cilja in polnjenje žepov. So sužnji človeškega pohlepa. Medtem ko njihovi trenerji ali lastniki doma sobivajo in se stiskajo s psom (npr. labradorcem), pa njihovi zaslužkarji živijo v (pre)majhnih boksih ali pa v podzemnih luknjah, umaknjeni stran od ljudi (Zakaj skrb ..., 2009).

Tudi ko greyhoundi končajo svojo kariero tekača, to za njih še ne pomeni posvojitve . Marsikdaj so uporabljeni za tekme na nelicenčnih stadionih, izvoženi v Španijo ali celo na Kitajsko, samice uporabijo za razplod (Brennan, 2011a), pojavlja se tudi trgovanje z organi ali s krvjo (Exploited ..., 2012; Cruelty ..., 2012).

V irskih, angleških in španskih zavetiščih se skorajda nihče ne odloči za posvojitev odsluženih greyhoundov, lurcherjev, galgov in podencev, saj se jih drži sloves delovnih psov oz. »živine«. Ljudje jih ne obravnavajo kot njihove možne družabnike (Zakaj skrb ..., 2009). Veliko število teh psov po zavetiščih zaseda prostor drugim psom. Posledično je tako ubitih še več psov, ki bi jih sicer lahko nastanili v zavetišča (Brennan, 2011a).

Na Irskem je le malo zavetišč, ki posvajajo greyhunde, mnoga jih niti ne sprejemajo. Greyhoundi lahko na posvojitev čakajo tudi po več let (Greyhound as ..., 2012). Prav tako se pojavljajo težave pri posvojitvah galgov in podencov v rodni domovini. Posvojitve so težje zaradi miselnosti ljudi, kraj ljubljencev, ki jih ponovno uporabijo za lov in se jih kasneje znebijo ali pa zanje zahtevajo odkupnino, šampioni so tu še posebej ogroženi, saj so lahko vredni tudi nekaj deset tisoč evrov (Brennan, 2011a).

Zavetišča v Španiji se pogosto soočajo s pomanjkanjem denarja in drugih sredstev, saj so odvisna samo od donacij posameznikov, s strani države pa ne dobivajo subvencij. Poleg tega pa je zavetišča tako v Španiji kot na Irskem prizadelo tudi obdobje recesije. Zmanjšale so se donacije, povečala se je brezposelnost ljudi, ki želijo na hitro zaslužiti, in vzrejajo greyhunde ali galge v želji vzrediti naslednjega šampiona. Vedno več je psov, vedno večji je pritisk na zavetišča (Brennan, 2011a).

Načini kako se znebiti odsluženih hrtov so kruti in tu človeška domišljija ne pozna meja. Shirani, sestradani, brutalno pretepeni, s polomljenimi okončinami, zažgani, politi s kislino, vrženi v vodnjake, obešeni, ubiti s strelom v glavo, ... (Cruelty ..., 2012). »Uradno« in poceni pa se neželenega psa lahko znebijo na odlagališčih na Irskem in v Angliji, imenovanih *dog pounds*, v Španiji *perrera*. *Perrere* so lahko za nekatere dobičkonosen posel, prav tako pa nad njimi ne izvajajo nobenega nadzora (Brennan, 2011a).

Tekaška industrija skriva realne številke odsluženih hrtov pred očmi javnosti. V državni proračun Velike Britanije se samo s pobiranjem prostovoljnih prispevkov steče okoli 11 milijonov funtov, zaslužek celotne tekaške industrije pa je okoli 2,5 milijarde funtov (The money ..., 2012). Prav tako si oči zatiskajo v Španiji, kjer pravijo, da ni nič narobe in je za njihove pse dobro poskrbljeno. Glavni problem tako lova kot tekaške industrije je pohlep

in denar, ki se priteka tako v žepe posameznikov kot v državni proračun. V Španiji samo na področju province Extramandure letno z izdanimi lovskimi licencami in aktivnostmi prispevajo v državni proračun 1.800.000 evrov (Brennan, 2011a).

2.10 REŠEVANJE PROBLEMOV

Zaslужki tekaške industrije in lova z galgi ne opravičujejo množične vzreje in množičnih pobojev teh bitij. Države, ki so glavni vzrok tako masovne reje hrtov kot masovnega števila odsluženih hrtov, bi morale same začeti reševati probleme, ki jih povzročajo, ne pa jih prelagati na druge. Poleg tega pa bi bilo potrebno še v omenjenih državah dosledno in poostreno izvajati zakon za zaščito živali, vse pse bi bilo potrebno registrirati in čipirati. Povzročitelje vseh poškodb, zlorab ali ubojev je treba ostro kaznovati, uvesti omejitve števila psov na posameznega lastnika in kršitelje ustrezno kaznovati oz. začeti izvajati že obstoječo zakonodajo (Brennan, 2011a).

Države bi se morale iz omenjene industrije umakniti, hkrati prepovedati stave v tekaški industriji ali lovu z galgi in na minimalno vrednost znižati vsoto nagrad in vrednost psov. Tako bi intenzivnost industriji zmanjšali in pričeli opuščati, kot se že dogaja po državah v Ameriki (Brennan, 2011a).

Problem, ki ga vse te države povzročajo, bo rešen šele, ko bodo te države pripravljene opustiti oz. prepovedati omenjene aktivnosti (You bet ..., 2012). V današnji civilizirani družbi zaslužki te industrije ne bi smeli biti opravičljiv razlog za poboje na tisoče psov vsako leto. Dokler bo na prvem mestu samo polnjenje žepov in bogatenje, pa bodo greyhoundi, lurcherji, galgi in podenci ostali glavni poraženci te industrije (Brennan, 2011a).

3 MATERIAL IN METODE DELA

3.1 MATERIAL

Preko društva *Hrtji svet Slovenije* je bilo v času od začetka njegovega delovanja do danes posvojenih 115 hrtov. 10 od teh jih je že poginilo. V raziskavi, ki je potekala od marca do aprila 2012, je sodelovalo 33 lastnikov posvojenih hrtov, ki so izpolnili vprašalnike za 41 psov (v nekaterih gospodinjstvih biva več posvojenih hrtov). Poleg društva *Hrtji svet Slovenije* se s podobno problematiko ukvarja tudi *Slovensko društvo za pomoč hrtom*. Skupaj je v Sloveniji posvojenih okoli 260 hrtov.

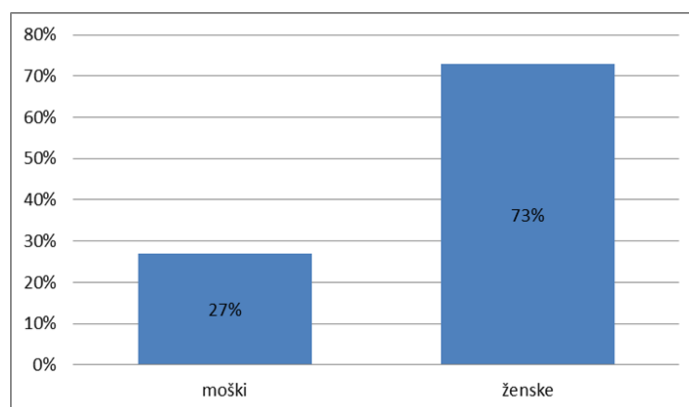
3.2 METODE

Posvojeni odsluženi psi – hrti, zajeti v raziskavi, prihajajo iz zavetišč ali odlagališč držav Anglije, Irske in Španije. Ob posvojitvi so pogosto prisotne različne psihične ali fizične motnje. Psihične se kažejo predvsem kot strah pred ljudmi, psi drugih pasem, avtomobili, osamitvena tesnoba (različne stopnje), fizične kot zanemarjen videz (shujšanost, zanemarjen kožuh), pogosto slabo stanje zob (obloženost z zobnim kamnom, zlomljeni zobje) in posledice starih poškodb (nepravilno zaraščene kosti, manjkajoči deli udov).

Podatki o posvojiteljih in posvojenih odsluženih hrtih, zajetih v raziskavi diplomske naloge, so bili pridobljeni s pomočjo ankete, v kateri so sodelovali lastniki posvojenih hrtov. Izpolnjevali so obrazce, na katerem je bilo 23 vprašanj, razdeljenih v 2 sklopa (priloga A). Anketni obrazci so bili osebno predani (na društvenih srečanjih) ali poslani po elektronski pošti 87 posvojiteljem. Veliko posvojiteljev na elektronsko sporočilo ni odgovorilo. Anketni vprašalnik je izpolnilo 33 lastnikov enega ali več posvojenih hrtov.

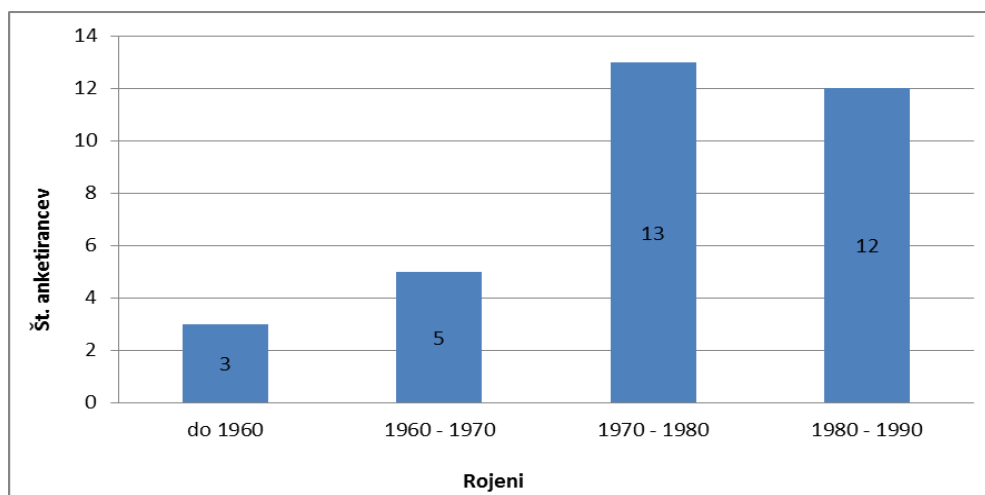
4 REZULTATI IN RAZPRAVA

Slika 15 prikazuje razmerje med moškimi in ženskimi posvojitelji hrtov. Med anketiranci je bilo 27 % moških, kar pomeni 9 anketirancev, in 73 % žensk, kar pomeni 24 žensk. Lahko bi rekli, da hrte večinoma posvajajo ženske. To morda lahko pripišemo tudi njihovemu precej specifičnem videzu.

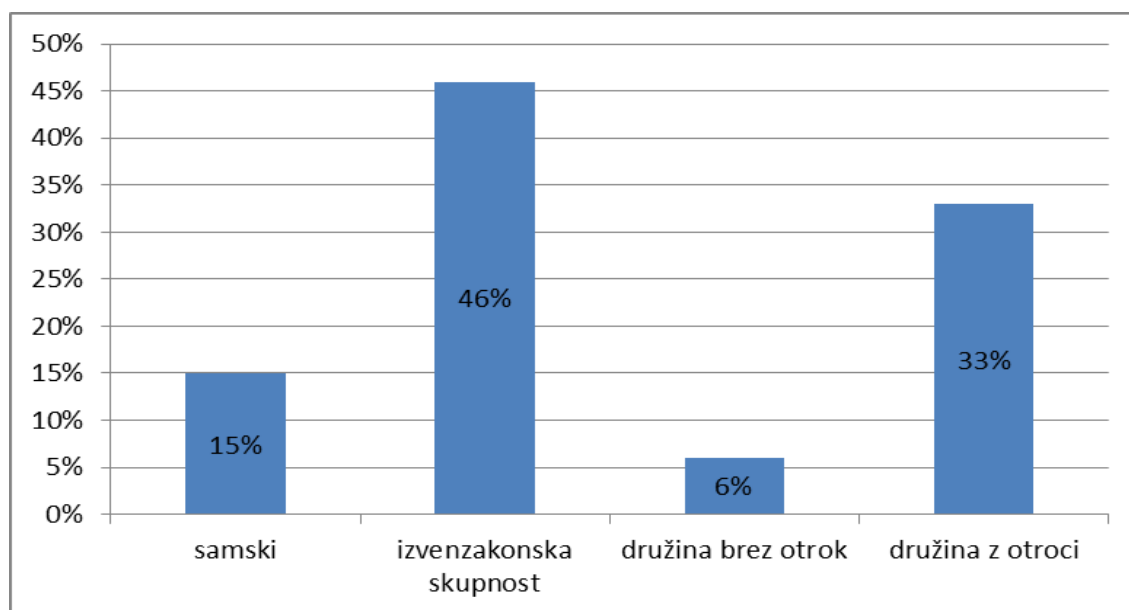
Slika 15: Razmerje med anketiranci po spolu

Anketiranci so bili različne starosti. Slika 16 prikazuje, da je bilo največ anketirancev rojenih med letoma 1970 in 1980, sledi ji starostna skupina rojenih med 1980 in 1990. Najmanjša je starostna skupina rojenih do leta 1960. Pri tem velja omeniti, da je bil najstarejši anketiranec rojen leta 1951, najmlajši pa leta 1990. Povprečna starost anketirancev je 36 let.

Slika 16: Starostna struktura anketirancev

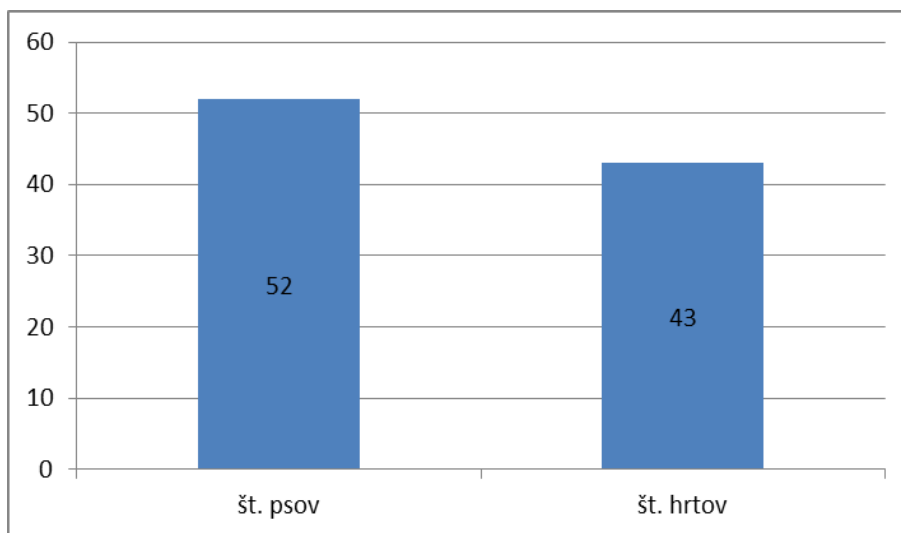
Slika 17 prikazuje družinski status anketirancev. S slike je razvidno, da 46 % anketirancev živi v zunajzakonski skupnosti, sledijo jim družine z otroki s 33 %, kar je razumljivo, saj največji delež predstavljata starostni skupini rojenih med 1970 in 1980 ter 1980 in 1990. Med anketiranimi je bilo 11 gospodinjstev (33 %), v katerih živijo otroci. Otroci v gospodinjstvih so od najmlajših do odraslih. V dveh gospodinjstvih je starost otrok višja od 20 let (ob posvojitvi so bili otroci mlajši), v vseh ostalih pa so otroci stari od 1–17 let. Povprečna starost otrok je 10,5 let. Podobne rezultate (39,3 % gospodinjstev z otroki) so v svoji raziskavi, izvedeni preko posvojitvenih organizacij greyhoundov v Avstraliji in Novi Zelandiji, ugotovili tudi Elliott in sod. (2010). Rezultati obeh raziskav potrjujejo našo prvo trditev: »Hrti so večinoma posvojeni v gospodinjstva brez otrok, v manjši meri pa so posvojeni tudi v družine z otroki.« (Elliott in sod., 2010; Greyhound as ..., 2012; Galgos ..., 2012; Ibiški ..., 2009)

Slika 17: Družinski status anketirancev

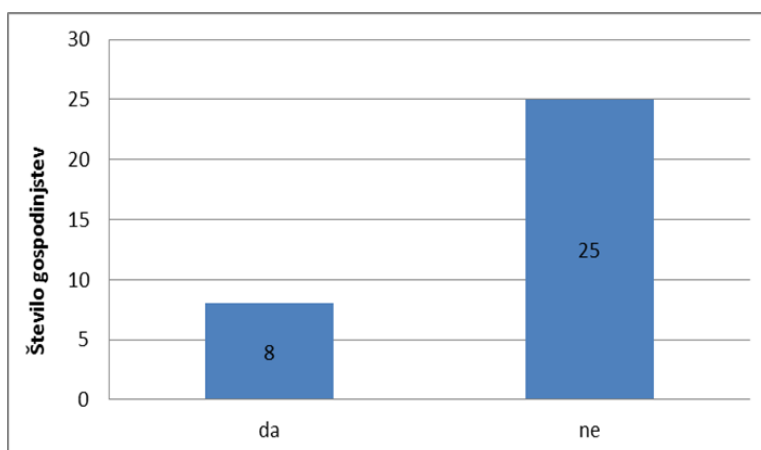
V gospodinjstvih anketirancev prebiva 52 psov, od teh je 43 hrtov, 41 od teh je posvojenih (slika 18). Omeniti še velja, da v desetih gospodinjstvih prebivata po dva hrta, sedmim hrtom dela družbo še eden ali več drugih psov, v šestnajstih pa je samo en pes – hrt. Gospodinjstev, v katerih je več psov, je torej 51,5 %, kar je več kot delež dveh ali več psov, ki so jih ugotovili Elliott in sod. (35,6 %). Hrti so družabna bitja, ki se najbolje

počutijo v družbi svojega človeka. Prav tako se zelo dobro počutijo v družbi še enega hrta, zato pogosto srečamo posvojitelje ali lastnike, ki imajo doma po dva hrta. Večinoma se dobro razumejo tudi z drugimi psi in lahko z njimi brez problemov prebivajo, zato so tudi gospodinjstva s hrtom in drugimi psi pogosta.

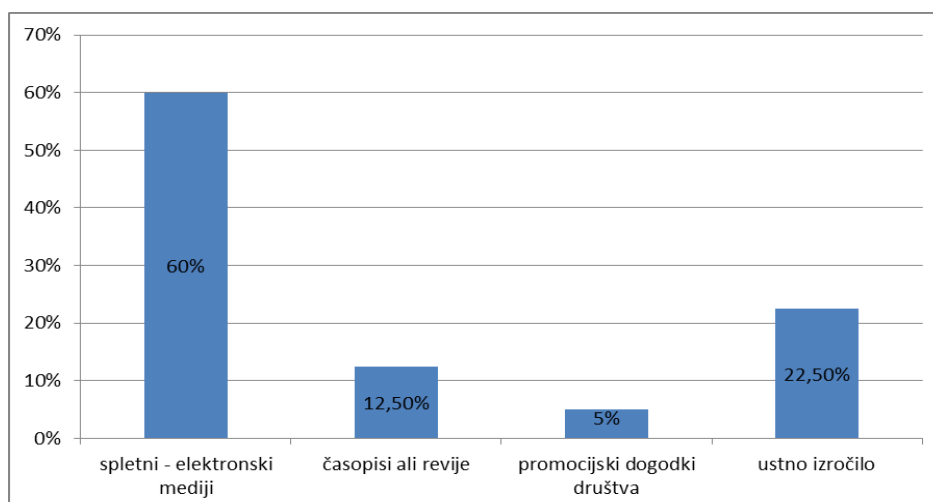
Slika 18: Št. psov oz. hrtov v gospodinjstvih

Slika 19 prikazuje, da imajo anketiranci v 8 gospodinjstvih poleg posvojenega hrta še druge živali. Anketiranci so navajali mačke, podgane, morske prašičke, činčile, ribe, skobčevke, koze, ovce, konje. Razen v enem gospodinjstvu, kjer so prisotne samo ribe, pa so v ostalih sedmih (21 % vseh gospodinjstev) prisotne živali, ki bi lahko bile potencialen plen za posvojenega odsluženega hrta. Ta delež je nekoliko nižji kot 33,9 % gospodinjstev z mački, ki so ga v svoji raziskavi ugotovili Elliott in sod. (2010). Odsluženi hrti so večinoma svoje celotno življenje trenirani za lov na plen, vendar ravno takšni domovi, kjer biva potencialen plen, dokazujejo, da so kljub svoji lovski preteklosti lahko združljivi z mačkami in drugimi malimi živalmi. Vendar to v vseh primerih žal ni mogoče (Greyhound as ..., 2012). Rezultati, prikazani na slikah 18 in 19, potrjujejo našo drugo trditev: »Posvojitelji imajo poleg posvojenega hrta še kakšno drugo žival.« (Elliott in sod., 2010; Galgos ..., 2012; Greyhound as ..., 2012)

Slika 19: Druge živali v gospodinjstvu

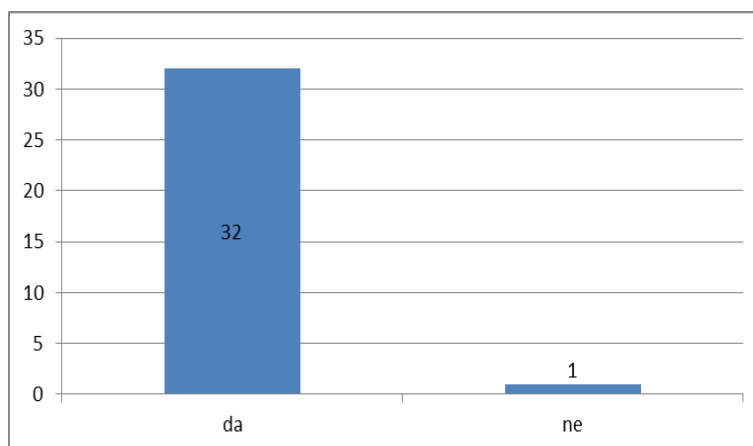
Večina anketirancev (slika 20) se je s problematiko odsluženih hrtov seznanila preko spletnih oziroma elektronskih medijev (FB, forumi, spletna stran društva). Rezultat je glede na najštevilčnejši starostni skupini pričakovan, dostop do interneta pa je dandanes mogoč skorajda povsod, informacijska tehnologija pa iz dneva v dan napreduje. 22,50 % anketirancev je za problematiko izvedelo preko ustnega izročila, preko prijateljev ali znancev. 12,50 % anketirancev se je seznanilo s problematiko v revijah, 5 % pa na promocijskih dogodkih društva (posvojitve odsluženih hrtov, promocijski sprehodi, hrtja dirjanja, pikniki ali udeležba na različnih dogodkih). Ti rezultati potrjujejo našo tretjo trditev: »Posvojitelji se večinoma seznani s problematiko o odsluženih hrtih preko spleta.«

Slika 20: Seznaitvev s problematiko

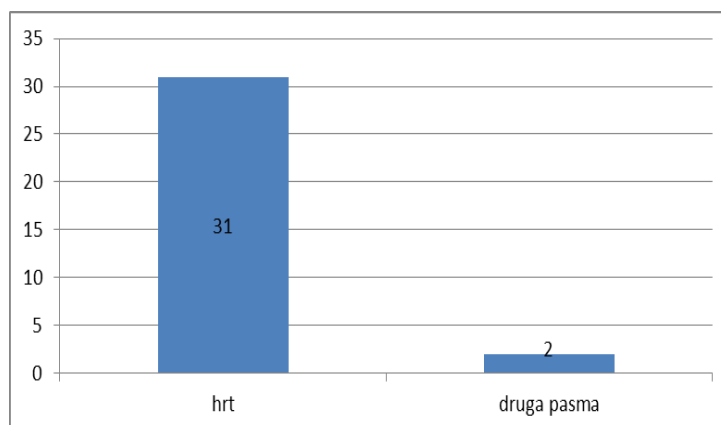

32 od 33 anketirancev bi se ponovno odločilo za posvojitev odsluženega hrta (slika 21). Anketiranec, ki se za ponovno posvojitev ne bi odločil, pa zaradi pomanjkanja časa, energije in potrpljenja ne bi imel nobenega psa več.

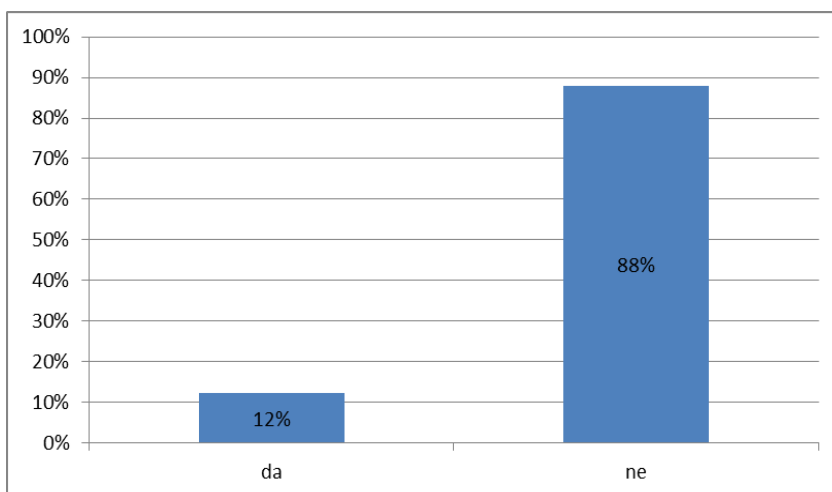
Slika 21: Ponovna posvojitev

Slika 22 prikazuje, da bi za svojega naslednjega psa 31 anketirancev ponovno izbralo hrta, kar potrjuje rek: »Enkrat hrt, vedno hrt«. En anketiranec, ki za naslednjega psa ne bi imel hrta, pa bi imel mešanca ali bulterierja, drugi pa sploh nobenega psa več. Tudi posvojitelji, zajeti v raziskavi Elliotta in sod. (2010), so bili v 91,1 % zelo zadovoljni s posvojenim hrtom. Rezultati, prikazani na slikah 21 in 22, potrjujejo našo četrto trditev: »Posvojitelji so s posvojenim psom zadovoljni (Elliott in sod., 2010) in bi se ponovno odločili za posvojitev.«

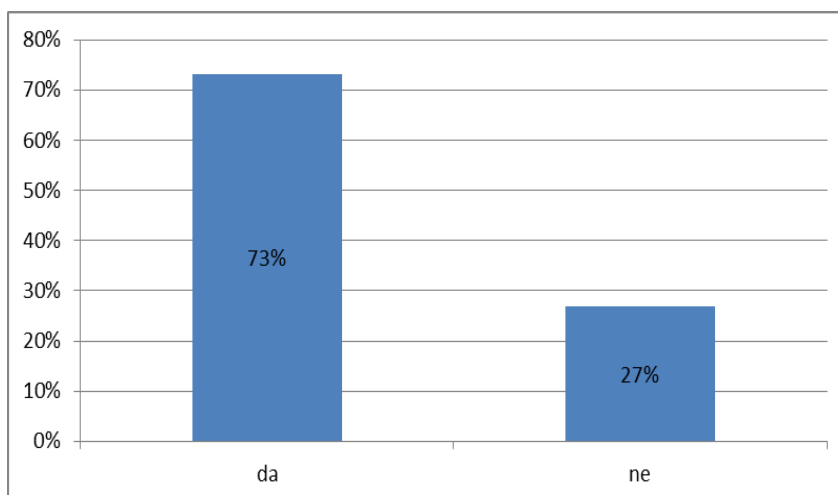
Slika 22: Pasma naslednjega psa

Lahko bi rekli, da hrte večinoma posvajajo ljubitelji psov, saj so anketiranci v 88 % predhodno že imeli psa, kar je podobno (93,5 %) kot v raziskavi Elliotta in sod. (2010). V 12 % je to za anketirance prvi pes. Hrti so psi, primerni tako za izkušene lastnike kot začetnike (slika 23), oboji pa se morajo zavedati okoliščin, iz katerih bodo psa posvojili, saj takšni psi pogosto pridejo s slabimi izkušnjami (Brennan, 2011a; Cruelty ..., 2012; Isolated ..., 2012).

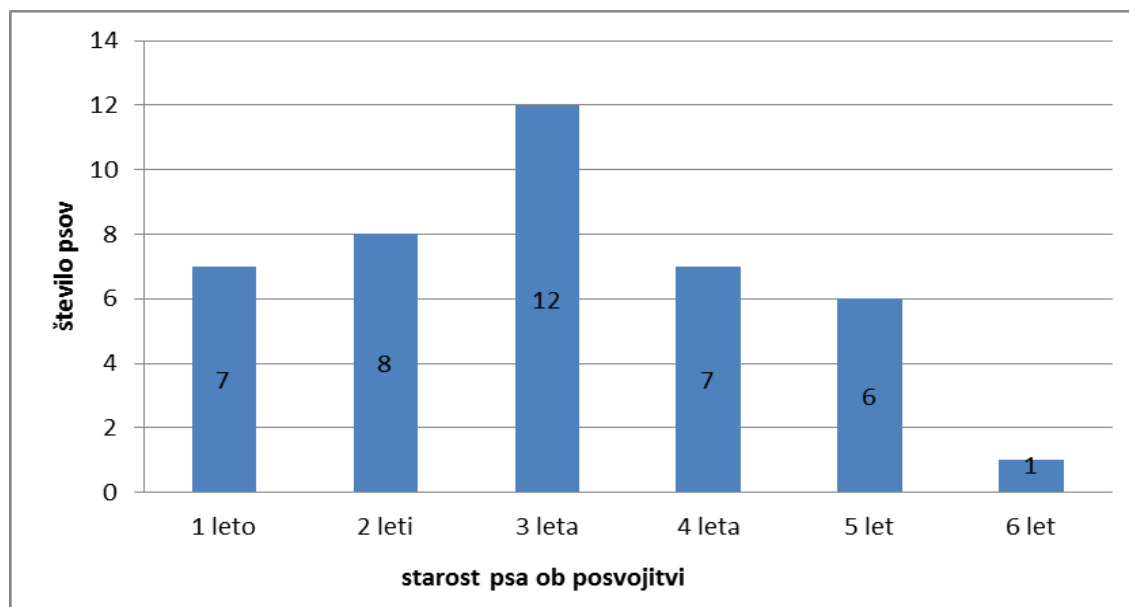
Slika 23: Prvi pes

Za posvojitelje je bil v 73 % to tudi prvi hrt, v 27 % pa posvojitelji bivajo z dvema hrtoma oz. so v preteklosti že bivali s hrtom (slika 24). Ti rezultati potrjujejo našo peto trditev: »Večina posvojiteljev ima že izkušnje s psi.« (Elliott in sod., 2010)

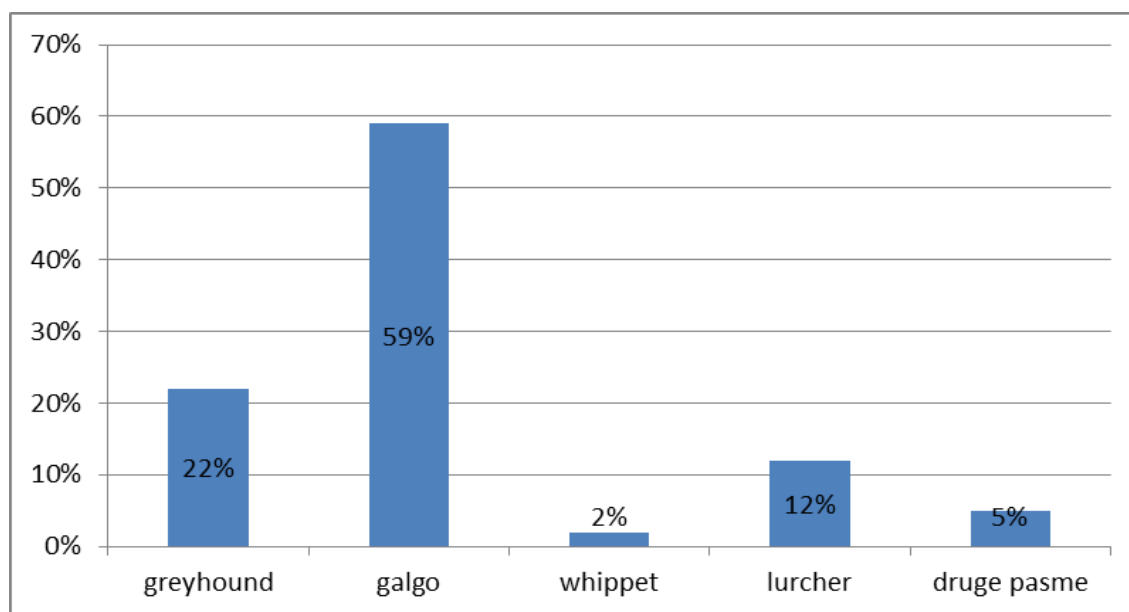
Slika 24: Prvi hrt

Psi so bili ob posvojitvi stari od enega do šest let. Največ psov je bilo posvojenih v starosti tri leta (dvanajst psov), tem sledijo psi, posvojeni pri starosti dveh let (osem psov). V starosti ena in štiri leta je bilo v obeh primerih posvojenih po sedem psov, v starosti pet let pa šest psov. Le en pes je bil posvojen ob starosti šest let (slika 25). Povprečna starost posvojenih hrtov preko društva je bila 3,1 leta, Elliott in sod. (2010) pa navajajo povprečno starost 3,7 leta, ki je torej višja kot pri nas. Tudi starostni razpon v njihovi raziskavi je večji, posvojeni psi so bili stari od 1 do 11 let. Ljudje se v Sloveniji očitno še vedno raje odločajo za mlajše pse, čeprav so hrti dolgožive pasme in nas bodo kljub posvojitvi v starosti šest let ali več še dolgo spremljali in nam delali družbo. Marsikdo pa se za mlajšega psa morda odloči, ker naj bi tak pes imel za seboj manj travmatično preteklost kot starejši pes. Višjo starost psov v raziskavi Elliotta in sod. (2010) morda lahko pripišemo višjemu standardu prebivalstva v Avstraliji in Novi Zelandiji, saj je z višjo starostjo psa lahko prisotnih več zdravstvenih težav in je s tem oskrba takšnega psa dražja. Možen razlog je lahko tudi bolj odprta miselnost tamkajšnjega prebivalstva. Razlog pa je lahko tudi v tem, da so bili v raziskavo zajeti samo tekaški greyhoundi, ki so v času svoje kariere bolje oskrbovani in zato tudi v starosti v boljši fizični kondiciji. Rezultati, prikazani na sliki 25, potrjujejo šesto trditev: »Posvajajo se razmeroma mladi psi.«

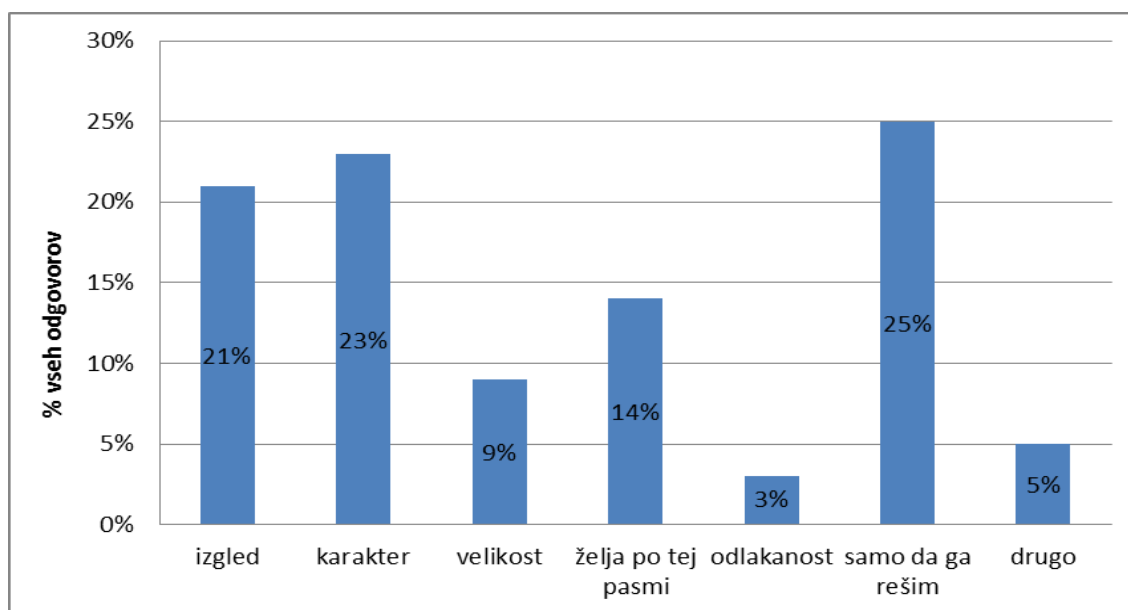
Slika 25: Starost psa ob posvojitvi

Slika 26 prikazuje pasemsko sestavo posvojenih hrtov pri anketirancih. Najbolj zastopana skupina posvojenih hrtov so z 59 % galgi, sledijo jim greyhoundi z 22 %. Na tretjem mestu so lurcherji z 12 %. V skupino druge pasme sta se uvrstila še podenco in madžarski hrt. Whippet z 2 % je na zadnjem mestu.

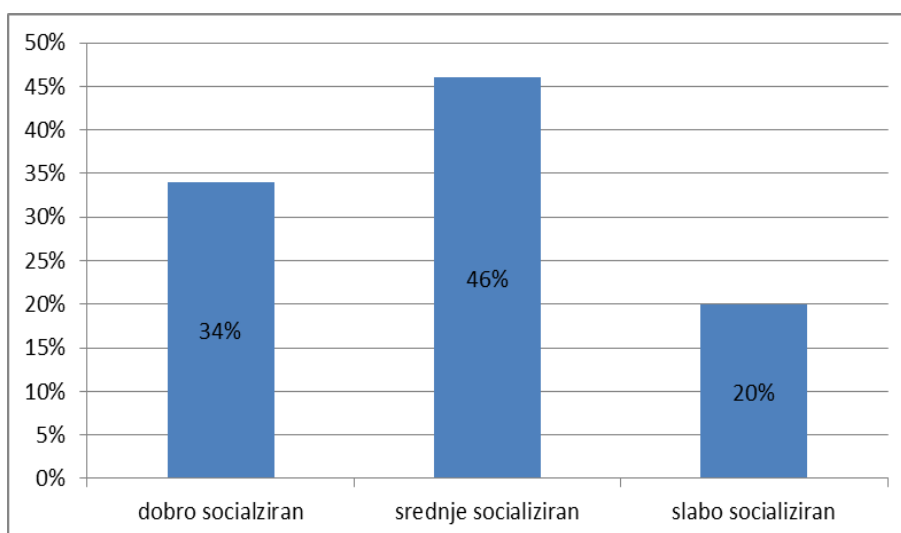
Slika 26: Pasma posvojenih hrtov

Najpogostejši razlogi anketirancev za posvojitev določenega psa so želja po pomoči oziroma njegovi rešitvi s 25 % vseh odgovorov, temu sledijo karakter s 23 % in videz z 21 %. V 14% so si anketiranci želeli točno takšno pasmo, v 9 % so se za določenega psa odločili zaradi velikosti, dlakavost je najmanj odločilen razlog (3%). Drugi vzroki so bili družba prvemu psu, združljivost z mačko in simpatičnost (slika 27). Rezultati, predstavljeni na sliki 27, delno potrjujejo sedmo trditev: »Posvojitelji se večinoma odločijo za posvojitev določenega hrta v želji po rešitvi«, saj sta tudi karakter in videz večinska odgovora.

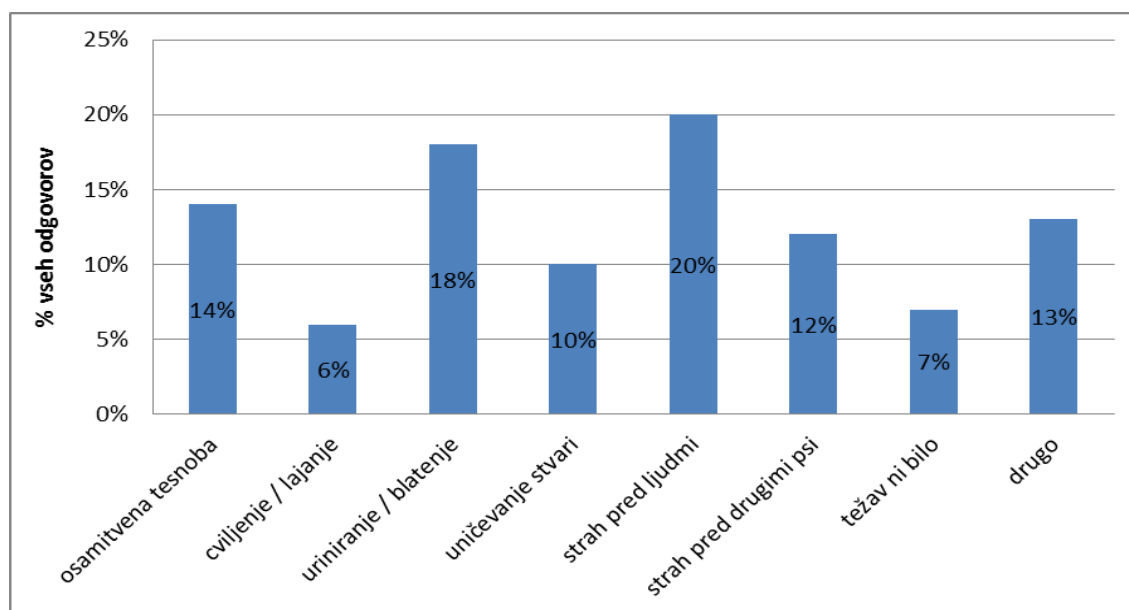
Slika 27: Razlog za to pasmo

Ob prihodu so bili psi večinoma srednje dobro socializirani (46 %), dobro socializiranih je bilo 34 % psov, slabo socializiranih pa 20 %. Pri tem se je potrebno zavedati, da so ocene stopnje socializacije odvisne od vsakega posameznika – kar se nekomu zdi dobro, je lahko za nekoga drugega srednje dobro (slika 28).

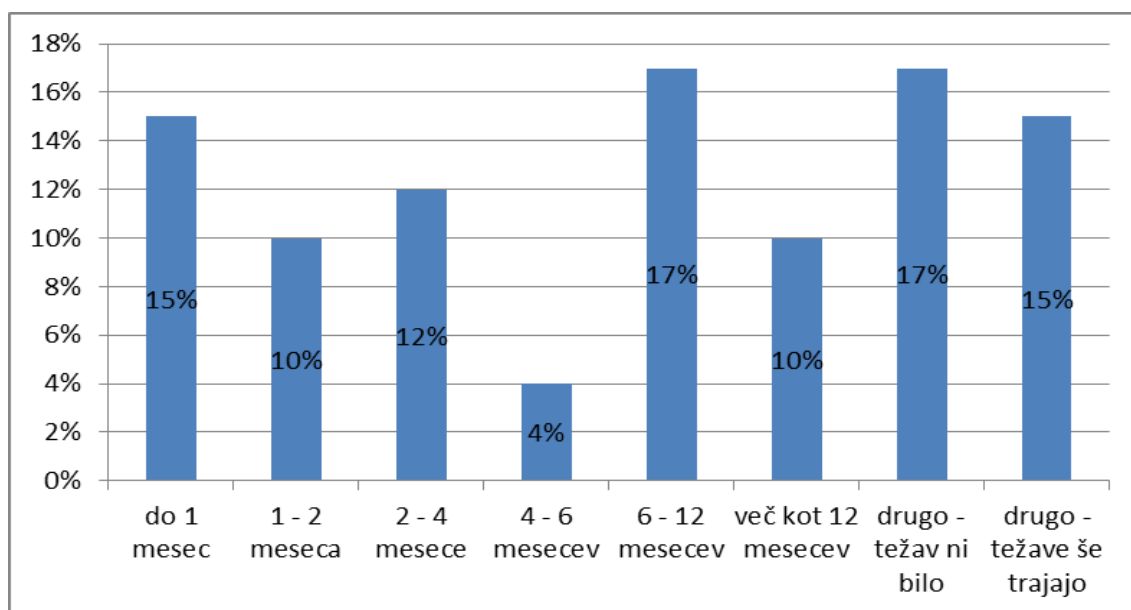
Slika 28: Stopnja socializacije ob prihodu

Slika 29 prikazuje najpogostejše težave po posvojitvi. 72 % lastnikov je poročalo o vsaj eni težavi po posvojitvi, kar je primerljivo (70,9 %) z ugotovitvami raziskave, ki so jo izvedli Elliott in sod. (2010). Najpogostejša težava, s katero so se anketiranci srečevali po prihodu njihovega posvojenca, je bila strah pred ljudmi (20 %), kar je podobno, kot so v svoji raziskavi ugotovili Elliott in sod. (2010) – 21,9 % greyhoundov se je balo neznanih ljudi, 8,1 % pa poznanih. Strah pred ljudmi je lahko posledica pomanjkljive socializacije in šibkega stika s človekom (Serpell, 1996, cit. po Elliott in sod., 2010), vendar pa je verjetna tudi fizična in/ali psihična zloraba s strani človeka. V 18 % so se anketiranci pri svojih posvojencih srečevali tudi z uriniranjem ali blatenjem v stanovanju. Predvsem v primeru španskih hrtov lahko to pripišemo tako dolgemu življenju v zavetišču (v nekaterih primerih tudi leto ali več) ali pa pred tem potepuškemu življenju posameznih psov. Takoj po posvojitvi pa se ti težavi lahko pojavita tudi kot posledica stresa in privajanja na novo okolje. V 14 % primerov se pojavi tudi osamitvena tesnoba, ki je pri večini psov prisotna v začetnem času po posvojitvi. V določenih primerih je lahko tudi dalj časa trajajoča ali pa mine ob prihodu drugega psa. Vendar za to ni nobenega zagotovila. V 10 % se je pojavilo tudi uničevanje stvari, ki se lahko pojavi tudi kot posledica privajanja na novo življenje. Elliott in sod. (2010) pa so v svoji raziskavi ugotovili, da je imelo kar 42,6 % posvojenih greyhoundov v prvem mesecu po posvojitvi težave z osamitveno tesnobo (vključno s težavami z uriniranjem, blatenjem, destruktivnim vedenjem in lajanjem psov). Pojavlja se tudi strah pred drugimi psi (12 %). Tako pri greyhoundih kot galgih je lahko to posledica slabe izkušnje ali pa ti psi v svoji preteklosti preprosto niso videli nobenega psa druge pasme. V 7 % se posvojitelji niso srečali z nobeno težavo. Med druge težave (13 %) so posvojitelji vpisali strah pred gospodinjskimi aparati, stopnicami, dvigalom, hrupom, avtomobili in drugim cestnim prometom ter strah pred drugimi živalmi. Vse te težave izhajajo iz preteklosti, saj posvojenci večinoma niso bili v stiku z nobeno od teh stvari, zvokov ali živaljo. Zaradi slabih izkušenj, pomanjkljive oskrbe s hrano in pomanjkljive nege pa se lahko pojavijo tudi različne zdravstvene težave. Tega se mora vsak posvojitelj zavedati in na to misliti še preden posvoji psa. Navadno težave rešijo kmalu po prihodu s primerno oskrbo in hrano z vitaminskimi dodatki. Obstaja pa tudi možnost, da težave trajajo dlje časa ali sploh ne izginejo.

Slika 29: Težave, s katerimi so se srečevali po posvojitvi

Na sliki 30 je prikazano trajanje težav. Težave so v 17 % trajale približno od šest mesecev do enega leta. V 17 % anketiranci težav niso imeli. V 15 % so težave izginile v prvem mesecu po prihodu, pri ravno tolikih pa še trajajo. Pri tistih, kjer težave še trajajo, velja omeniti, da so v dveh primerih psi posvojeni kratek čas (tri mesece), v ostalih primerih pa dlje časa, a so se posvojitelji težavi prilagodili oz. jo preprečili (izogibanje neznancem, preprečitev dostopa do omar s hrano, umik stvari, ki jih je pes uničeval). V 12 % so težave trajale dva do štiri mesece (to so bile predvsem težave z uriniranjem/blatenjem, strah pred psi). V 10 % so težave trajale več kot 12 mesecev (težave kot so strah pred ljudmi/psi), v enakem deležu pa so trajale en do dva meseca (začetne težave – uriniranje, blatenje, cviljenje, strah pred ljudmi/psi). V 4 % so težave trajale štiri do šest mesecev (strah pred ljudmi, težave z uriniranjem/blatenjem, osamitvena tesnoba). Osamitvena tesnoba se pojavlja skozi vsa obdobja, vendar je težavnostna stopnja različna. Večinoma izzveni v začetnem obdobju po posvojitvi (do šest mesecev), vendar v določenih primerih lahko dlje traja oz. ne izgine.

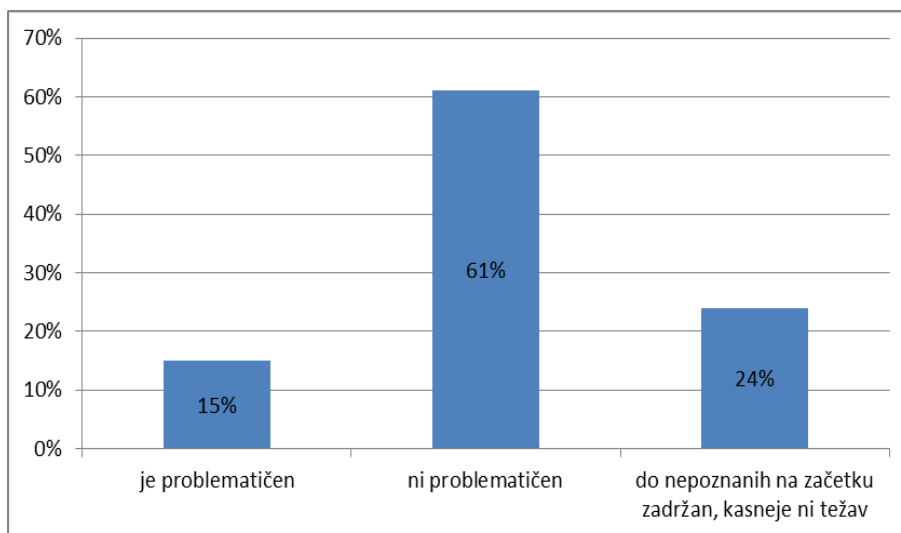
Slika 30: Trajanje težav

Rezultati, prikazani na slikah 29 in 30, potrjujejo našo osmo trditev: »Večina posvojiteljev se bo po posvojitvi srečala s prehodnimi začetnimi težavami.« (Elliott in sod., 2010)

Posvojeni psi v 61 % (25 psov) niso problematični do drugih psov in se z njimi dobro razumejo. V 24 % (10 psov) so posvojenci do nepoznanih psov na začetku zadržani, pozneje pa z njimi nimajo težav. V 15 % (6 psov) pa so problematični v odnosu do drugih psov. Posvojenci se večinoma dobro razumejo z vsemi psi, v nekaterih primerih pa je treba biti previdnejši. Kot težava je bila omenjena tudi agresivnost oz. strah do psov drugih pasem, še posebej dolgodlakih ali majhnih. Vzrok lahko pripisujemo tako slabim izkušnjam iz preteklosti kot tudi nepoznavanju drugih psov, majhni psi pa lahko hrtom predstavljajo celo potencialen plen (slika 31). Tudi Elliott in sod. (2010) so ugotavljali strah posvojenih greyhoundov v prvem mesecu po posvojitvi. Strah pred neznanimi psi se je pojavil kar pri 29,4 % posvojenih psov (od tega pri 4,9 % zelo pogosto), pri znanih psih pa je bil strah prisoten pri 7,8 % psov. V naši raziskavi pa je bil strah pred psi izražen v 12 % (glej sliko 29), kjer pa nismo razlikovali med znanimi in nepoznanimi psi. Poleg tega so Elliott in sod. (2010) ugotavljali tudi agresivnost pred drugimi psi. Agresivnost do velikih psov je bila izražena v 9,6 %, do malih pa kar 25,4 %, kar potrjuje tudi naše domneve, da majhni psi lahko posvojenim hrtom predstavljajo potencialni plen.

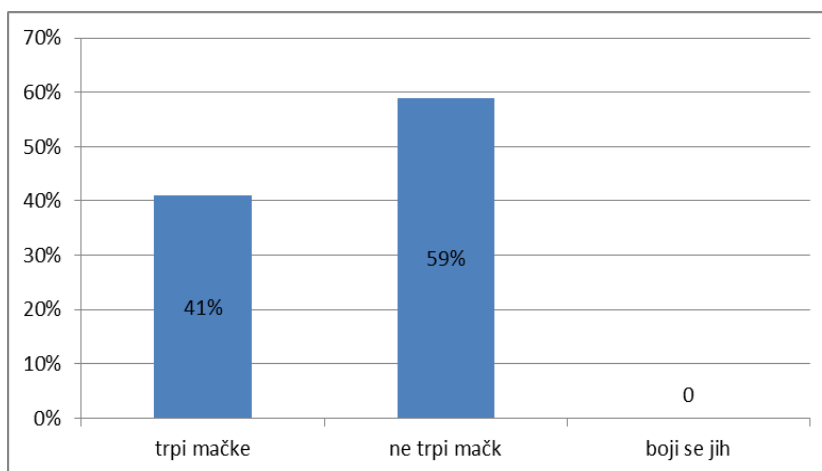

Rezultati, prikazani na sliki 31, potrjujejo deveto trditev: »Posvojeni psi se bodo večinoma dobro razumeli z drugimi psi.« (Elliott in sod., 2010; Greyhound as ..., 2012)

Slika 31: Odnos do drugih psov

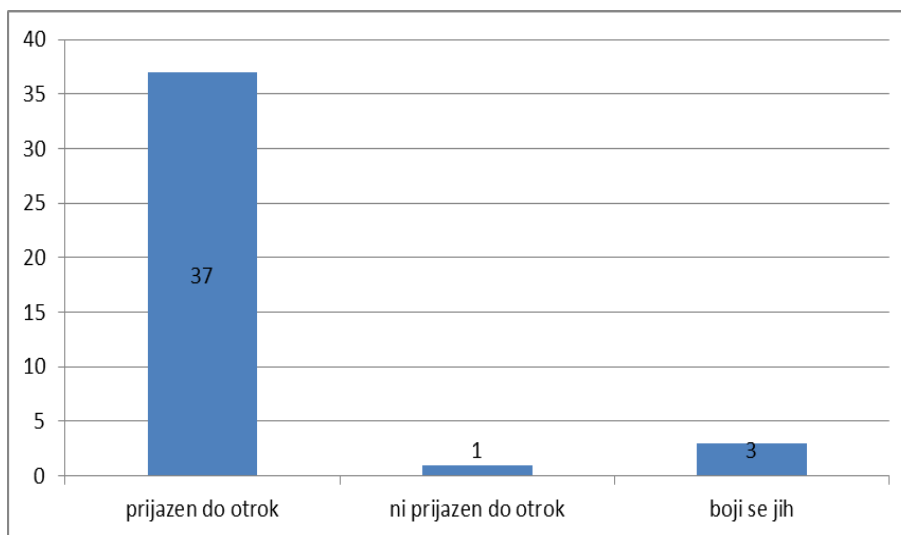
59 % oziroma 24 psov mačk ne prenaša in bi jih preganjali. 41 % (17 psov) posvojenih hrtov pa mačke prenaša oz. nima z njimi nobenih problemov. Od teh jih 7 (17 %) prebiva v gospodinjstvu z eno ali več mačk, eden od teh psov pa ne prenaša nobenega drugega mačka razen domačega (slika 32). Podobne rezultate so dobili tudi Elliott in sod. (2010), ki so ugotovili, da je agresivnost proti mačkom izražena v 54,3 %.

Slika 32: Odnos do mačk

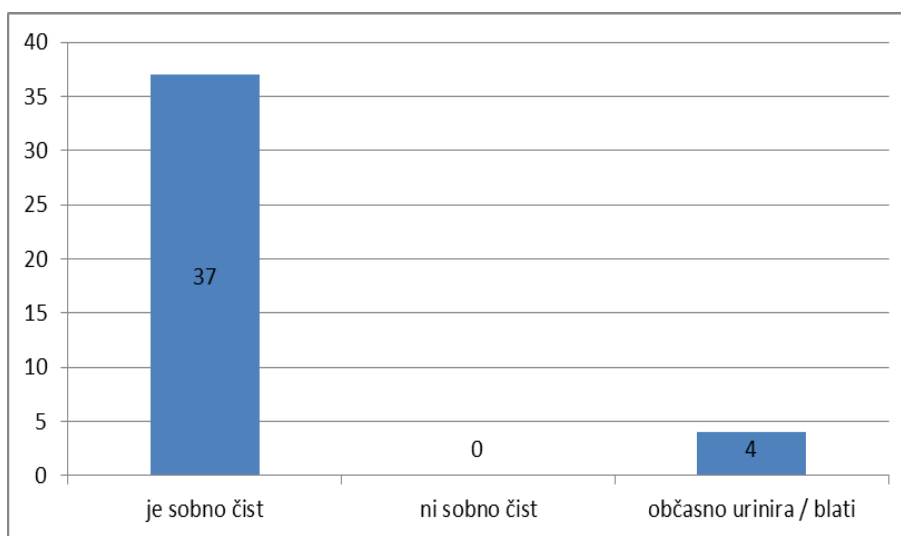
V večini primerov (37 psov oz. 90 %) so posvojeni hrti prijazni do otrok, 16 psov od teh prebiva v gospodinjstvih z otroki (starost od leta do 24 let). Trije posvojeni hrti se otrok bojijo, eden pa do njih ni prijazen (slika 33). Elliott in sod. (2010) pa so ugotavljali strah in agresivnost teh psov do otrok. Strah pred znanimi otroci v prvem mesecu po posvojitvi je bil izražen v 9,1 %, pred neznanimi pa v 18,3 %. Agresija do znanih otrok se je pojavila v 8,3 %, do neznanih pa v 4,9 %. Glede na to, da je bila njihova raziskava izvedena v prvem mesecu po posvojitvi, lahko predvidevamo, da bi v daljšem časovnem obdobju po posvojitvi bila agresija in strah manj izražena.

Ne glede na preteklost, ki jo posvojeni hrti nosijo s seboj in se morda marsikdo sprašuje, ali bi bil tak pes primeren za bivanje z otroki, lahko odgovorimo na to vprašanje pritrdilno. Hrti so nežni in razigrani, pa tudi umirjeni psi, ki otroke večinoma dobro sprejmejo. Odgovornost staršev je, še posebej pri majhnih otrocih, da imajo na očeh tako otroka kot psa. Čeprav imajo hrti visok prag tolerantnosti in se bodo raje umaknili, kot pa ugriznili, se je potrebno zavedati, da ne smejo biti izpostavljeni ponavljajočemu se nadlegovanju otrok.

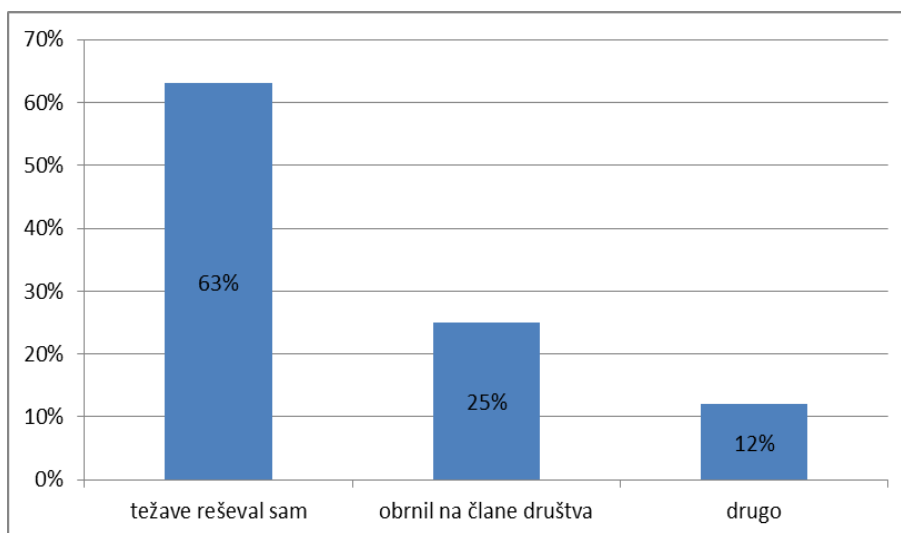
Slika 33: Odnos do otrok

Posvojeni psi so v 90 % (37 psov) sobno čisti. V 10 % (4 psi) pa posvojeni hrt v stanovanju občasno urinira ali blati. Dva izmed njih sta posvojena tri mesece, zato lahko rečemo, da bodo te težave s časom izginile (slika 34).

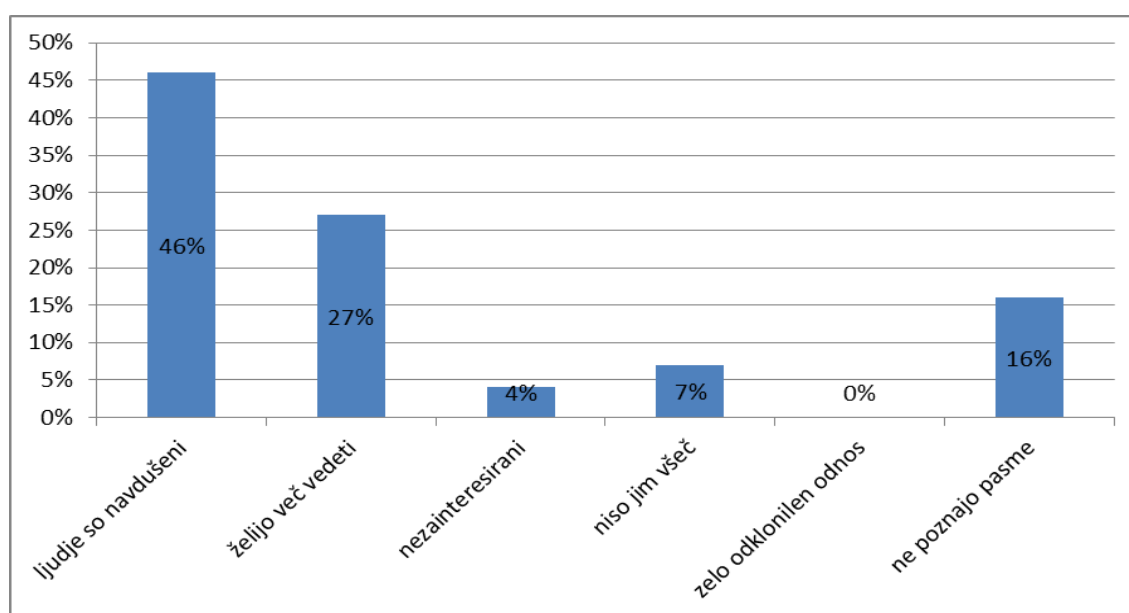
Slika 34: Sobna čistoča

Posvojitelji so se vseh težav, s katerimi so se srečevali, v 63 % primerov lotevali sami. V 25 % so se obrnili po pomoč tudi na člane društva, v 12 % pa so si poiskali drugo strokovno pomoč v pasji šoli ali pri veterinarju (slika 35). Elliott in sod. (2010) pa so ugotovili, da so lastniki v 52,6 % težave reševali sami, v 29,2 % so se obrnili na društvo, preko katerega so posvojili psa, kar je dokaj primerljivo z našimi rezultati.

Slika 35: Reševanje težav

V 46 % vseh možnih odgovorov, so mimoidoči nad posvojenimi hrti med sprehodom lastnikov in psov navdušeni. V 27 % o teh psih in o njihovi problematiki želijo izvedeti več. 4 % mimoidočih so nezainteresirani, 7 % pa niso všeč. To lahko pripišemo predvsem njihovi specifični zunanosti, ki je ljudem lahko všeč ali pa jim ni. Zelo odklonilnega odnosa ni opazil nihče izmed anketirancev. V 16 % pa ljudje ne poznajo pasme in seveda tudi nič ne vedo o sami problematiki, kar same posvojitelje občasno čudi, saj živimo v dobi informacijske tehnologije, ko nam je marsikatera informacija zlahka dostopna (slika 36).

Slika 36: Odnos večine ljudi do vašega psa

5 SKLEPI

Anketa, na katero je odgovorilo 33 lastnikov posvojenih hrtov in podalo odgovore za 41 posvojenih odsluženih hrtov, nam omogoča izoblikovati te sklepe:

- Posvojitelji so se s problematiko tekaške industrije in lova z galgi večinoma seznanili preko spletnih medijev, kar je pričakovano ob lahko dostopni informacijski tehnologiji v današnjem času.
- Ljudje hrte večinoma posvajajo iz želje po rešitvi določenega psa, zaradi karakterja in videza. Ko enkrat takega psa imajo, bi se za ponovno posvojitve odločili skoraj vsi. Ne glede na preteklost odsluženih hrtov so uspešne posvojitve tudi v domove z otroki in tudi v domove z drugimi hišnimi ljubljenci, ki bi lahko veljali za morebitni plen. V približno polovici primerov posvojeni hrt prebiva še z enim hrtom ali s psom druge pasme. Posvojitelji se večinoma odločajo za razmeroma mlade pse.
- Ob prihodu so bili hrti večinoma srednje dobro socializirani. Ne glede na stopnjo socializacije in slabega poznavanja psov drugih pasem, posvojeni hrti do drugih psov večinoma niso problematični. Tudi do otrok so večinoma prijazni. Težave so posvojitelji reševali večinoma sami, v posameznih primerih pa so se obrnili tudi na člane društva.
- Posvojiteljem je večinoma odnos mimoidočih do hrtov na sprehodih všeč, saj želijo o njih več vedeti. Z zelo odklonilnim odnosom mimoidočih se ni srečal nihče. Preseneča pa jih tudi nepoznavanje pasme in problematike ob lahko dostopnih informacijskih virih današnjega časa.
- Ugotovili smo tudi, da se rezultati naše raziskave ujemajo z rezultati predhodnih raziskav (npr. Elliott in sod., 2010), vendar pa se v nekaterih primerih pojavljajo tudi razlike.

- Po opravljeni analizi raziskave pa smo ugotovili tudi nekatere pomanjkljivosti oz. omejitve raziskave. V raziskavi je bilo udeleženo relativno majhno število posvojenih hrtov, čeprav lahko glede na predhodne raziskave (Elliott in sod., 2010) predpostavljamo, da bi tudi ob večjem številu vprašalnikov dobili podobne odgovore. Ena izmed pomanjkljivosti vprašalnika je tudi, da nismo vključili podatkov o spolu psa, čeprav razlike med spoloma obstajajo (Elliott in sod., 2010).
- V primerjavi z že izvedeno primerljivo raziskavo Elliotta in sod. (2010) pa je prednost naše raziskave daljše časovno obdobje po posvojitvi (od treh mesecev do pet let). Za nadaljnje raziskave predlagamo vključitev tako na novo posvojenih psov kot tudi tistih, ki so posvojeni že dlje časa in morebitno primerjavo med njimi. Prav tako bi se lahko vključila tudi analiza glede na pasmo posvojenega psa.

6 POVZETEK

Hrti, nekoč visoko cenjeni in oboževani psi, so v veliki meri grobo, kruto izkoriščani in zlorabljeni s strani ljudi. Vsako leto za potrebe tekaške industrije in lova z galgi vzredijo na tisoče hrtov. Pogosto ti psi v času svoje kariere niso zdravstveno in prehransko oskrbljeni ter živijo v grozljivih razmerah. Medtem ko je preteklo življenje tekaških greyhoundov večinoma poznano, pa je pri španskih hrtih pogosto neznano. Ko tekaški ali lovski hrti ne dosegajo več zelenih standardov, postanejo finančno breme za lastnike, ki se jih nato znebijo v zavetiščih ali odlagališčih. Pogosto se, žal, poslužujejo tudi skrajno nehumanih načinov zlorab ali usmrnitev psov. Odslužene hrte, ki uspejo priti v zavetišča, pa je možno posvojiti preko organizacij za posvojitve in pomoč hrtom.

Kljub lahko dostopnim virom dandanes marsikdo ne pozna niti hrtje problematike niti pasem hrtov. Med pasmami ali tipi hrtov je veliko razlik, tako morfoloških kot karakternih. Načeloma so hrti psi prijazne narave, mirni ali razigrani, po navadi ravno prava mešanica vsega.

Namena diplomske naloge sta bila dva. Prvi je bil predstaviti tekaško industrijo greyhoundov in lov z galgi, problematiko ki jo povzročata, pasme ali tipe psov, ki se posvajajo preko društva *Hrtji svet Slovenije*. Drugi namen pa je bil predstaviti ljudi iz Slovenije – posvojitelje, ki so se za določenega psa – odsluženega tekaškega ali lovskega hrta, podenca ali lurcherja odločili, razloge za posvojitve ter težave, s katerimi so se posvojitelji srečevali po posvojitvi. Zanimalo nas je tudi mnenje mimoidočih, ki jih posvojitelji srečujejo.

Pripravili smo anketni vprašalnik, ki ga je izpolnilo 33 posvojiteljev za 41 posvojenih hrtov. Posvojitelji so se za določenega psa večinoma odločili zaradi želje po rešitvi, karakterja in videza. O sami problematiki tekaške industrije in lova z galgi so se seznanili večinoma preko elektronskih medijev.

Čas trajanja težav je bil od psa do psa različen, različna je bila tudi intenzivnost le teh. Posvojitelji so težave večinoma reševali sami ali so se obrnili na člane društva, v majhni meri so se posluževali tudi druge strokovne pomoči (pasje šole, veterinar).

Posvojeni psi so večinoma neproblematični do drugih psov ali od začetka morda zadržani do nepoznanih, vendar pozneje s tujimi psi nimajo težav. Pogosta težava, ki se pojavlja po prihodu in včasih tudi dlje časa ne izgine, je strah pred ljudmi. Le-tega lahko pripišemo slabim izkušnjam posvojenih hrtov, slabi socializaciji in pogosto tudi fizičnim ali psihičnim zlorabam.

Veliko posvojenih psov se dobro razume tudi z otroki, marsikateri tudi prebiva z njimi. Ne glede na to, da imajo ti psi visok prag tolerance in se bodo raje umaknili, kot pa ugriznili, se je potrebno zavedati, da imajo tudi oni svojo mejo.

Mimoidoči se po navadi na posvojene hrte odzovejo z navdušenjem ali pa želijo o njih več vedeti. Zelo negativnega odnosa ni opazil noben posvojitelj. Dostikrat pa mimoidoči ne poznajo pasme in njihove problematike.

7 VIRI

About our greyhound dog rescue & adoption organization. 2010. Goldengreyhounds.com.
<http://www.goldengreyhounds.com/> (15. mar. 2012)

About the Ibizaian hound. Sighthound.net.
<http://www.sighthound.net/ibizangb.htm> (15. mar. 2012)

Brennan B. 2011a. From heaven to hell/The story of the galgo espanol. Gloucester.
Severnprint Limited: 185 str.

Brennan B. 2011b. The starving dogs that give Spain bad name.
<http://www.telegraph.co.uk/expat/expatlife/8382998/The-starving-dogs-that-give-Spain-a-bad-name.html> (10. maj 2012)

Branigan C. 2003. Adopting the racing greyhound. 3rd ed. New York, Howell Book
House: 208 str.

Cerro B. 2008. Galga durch Hausbrand ums Leben gekommen, vorsicht. Galgo-in-not.de.
<http://www.galgo-in-not.de/forum/viewtopic.php?t=13331> (10. maj 2012)

Cruelty and the greyhound racing industry: some sample cases, fact sheet 7.
Greyhound action org.
<http://www.greyhoundaction.org.uk/greyhound.html> (5. jan. 2012)

Dobrodošli na straneh društva Hrtji svet Slovenije. 2009. Društvo Hrtji svet Slovenije.
<http://www.hrtjisvet.org/index.html> (15. maj 2012)

Elliott R., Toribio J.A.L.M.L., Wigney D. 2010. The greyhound adoption program (GAP)
in Australia and New Zealand: A survey of owners' experiences with their greyhounds
one month after adoption. Applied Animal Behaviour Science, 124, 3–4: 121–135

Exploited after racing. Greyt exploitations.
<http://www.greytexploitations.com/introduction/exploited-after-racing> (5. jan. 2012)

From ancient aristocracy to blood sport. Greyhound rescue and adoptions of Tampa Bay.
<http://www.great-greyhound.org/history.htm> (1. feb. 2012)

Galgos and podencos. Pro-Galgo UK & USA.
<http://progalgoenglish.wordpress.com/galgos-and-podencos/> (15. mar. 2012)

Greyhound. Wikipedia.
<http://en.wikipedia.org/wiki/Greyhound> (1. feb. 2012)

Greyhound as companion animals, fact sheet 3. Greyhound action org.
<http://www.greyhoundaction.org.uk/greyhound.html> (5. jan. 2012)

Greyhound racing. Wikipedia.

http://en.wikipedia.org/wiki/Greyhound_racing (1. feb. 2012)

Group 10 – Sighthounds. 2010. FCI – Federation cynologique internationale.

<http://www.fci.be/nomenclature.aspx> (15. mar. 2012)

Herbert J. 2012. A quick world history of the greyhound. Jayne-herbert.co.uk.

http://www.jayne-herbert.co.uk/pets_greyhounds_history.php (12. maj 2012)

History of greyhound racing. 2009. Greyhound board of Great Britain.

<http://www.thedogs.co.uk/HistoryofGreyhoundRacing.aspx> (5. jan. 2012)

Hollow M.C. 2012. Greyhound racing is a dying business.

<http://animalconnectionac.wordpress.com/2012/03/23/greyhound-racing-is-a-dying-business/> (1. maj 2012)

Huggins M. 2007. Betting, sport and the British, 1918–1939. Journal of Social History. 41, 2: 283–306

Ibiški pes – podenco ibicenco. 2009. Društvo Hrtji svet Slovenije.

http://www.hrtjisvet.org/ibiski_pes_-_podenco_ibicenco.html (6. jan. 2012)

Ibizian Hound. Wikipedia.

http://en.wikipedia.org/wiki/Ibizan_Hound (12. maj 2012)

Irish greyhound injuries. Greyhound action org.

<http://www.greyhoundaction.org.uk/greyhound.html> (7. jan. 2012)

Isolated incidents and documented deaths of some of the half million racing greyhounds who have died in the last two decades. Greyhound protection league.

http://www.greyhounds.org/gpl/contents/media_cases2.html (10. jun. 2012)

Lack of welfare. 2012. Greyt exploitations.

<http://www.greytexploitations.com/introduction/lack-of-welfare> (5. jan. 2012)

Longdog. Wikipedia.

<http://en.wikipedia.org/wiki/Longdog> (1. feb. 2012)

Lurcher. 2009. Društvo Hrtji svet Slovenije.

<http://www.hrtjisvet.org/lurcher.html> (6. jan. 2012)

Lurcher. Wikipedia.

<http://en.wikipedia.org/wiki/Lurcher> (1. feb. 2012)

Measuring the Massacre, fact sheet 2. 2006. Greyhound action org.

<http://www.greyhoundaction.org.uk/greyhound.html> (5. jan. 2012)

- No justice for murdered greyhounds. Greyhound action org.
<http://www.greyhoundaction.org.uk/greyhound.html> (10. jun. 2012)
- Novak A. 2008. Coursing – tek čez drn in strn. Slovenski klub za hrte.
<http://www.hrti.si/coursing/lure.html> (7. jan. 2012)
- Osnovni podatki o društvu. 2009. Hrtji svet Slovenije.
http://www.hrtjisvet.org/o_nas.html (15. maj 2012)
- Some backgound about greyhounds. The greyhound project, Inc.
http://www.adopt-a-greyhound.org/about/about_greyhounds.shtml (1. feb. 2012)
- Spain and Spanish property.
<http://www.sunandskihomes.co.uk/spain/> (5. mar. 2012)
- Spanish galgo. Galgo rescue international network.
<http://galgorescue.org/spanish-galgo/> (5. jan. 2012)
- Španski hrt – Galgo Espanol. 2009. Društvo hrtji svet Slovenije.
http://www.hrtjisvet.org/spanski_hrt_-_galgo_espanol.html (6. jan. 2012)
- Taylor T. The southern sighthounds - Out of Egypt. 2001.
<http://people.unt.edu/~tlt0002/sighthounds.htm> (1. feb. 2012)
- Täubert H., Agena D., Simianer H. 2007. Genetic analysis of racing performance in Irish greyhounds. Journal of Animal Breeding and Genetics, 124, 3: 117–123
- The killing fields of 10.000 greyhounds too old to race. 2007. Dailymail.
<http://www.dailymail.co.uk/news/article-396015/The-killing-fields-of-10-000-greyhounds-old-race.html> (15. mar. 2012)
- The money makers. Greyt exploitations.
<http://www.greytexploitations.com/the-money-makers> (5. jan. 2012)
- Veliki angleški hrt – Greyhound. 2009. Društvo Hrtji svet Slovenije.
http://www.hrtjisvet.org/veliki_angleski_hrt_-_greyhound.html (6. jan. 2012)
- Walsh J.H. 1859. The dog, in health and disease, London, Longman, Green, Longman, and Roberts.
http://books.google.si/books?id=Pj8DAAAAQAAJ&oe=UTF-8&redir_esc=y
(12. maj 2012)
- You bet they die, fact sheet 1. Greyhound action org.
<http://www.greyhoundaction.org.uk/greyhound.html> (5. jan. 2012)
- Zakaj pomagati. 2009. Društvo Hrtji svet Slovenije.
http://www.hrtjisvet.org/zakaj_pomagati.html (6. jan. 2012)

Zakaj skrb za hrte. 2009. Društvo Hrtji svet Slovenije.

http://www.hrtjisvet.org/zakaj_skrb_za_hrte.html (6. jan. 2012)

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem profesorju dr. Ivanu Štuhcu za mentorstvo in spretno vodenje v pravo smer pri izdelavi diplomske naloge. K tematiki sem pristopila zaradi mojega predznanja in prostovoljnega ukvarjanja na področju odsluženih hrtov, mentor pa me je podpiral, vodil, usmerjal in mi dajal koristne nasvete od samega začetka.

Zahvala velja tudi recenzentu prof. dr. Simonu Horvatu za hiter in temeljit pregled diplomske naloge in predsedniku komisije doc. dr. Silvestru Žgurju za pregled diplomskega dela in popravke.

Dr. Nataši Siard iskrena hvala za hitro bibliografsko ureditev in oblikovni pregled.

Gospo Sabini Knehtl se zahvaljujem za vso prijaznost, dobrosrčnost in pomoč v času študija.

Iskreno se zahvaljujem Niki Schlamberger za prevod izvlečka v angleški jezik in Bernardi Krafogel za lektoriranje diplomske naloge. Zahvaljujem se tudi Alenki Hauptman, Gašperju Cankarju in Katji Kavnik za vso pomoč in nasvete pri analizi vprašalnikov. Zahvala velja tudi Matjažu Šturmu za pomoč pri oblikovanju diplomske naloge.

Iskreno se zahvaljujem tudi vsem članom in članicam društva *Hrtji Svet Slovenije*, ki so mi s svojimi koristnimi nasveti in spodbudnimi besedami stali ob strani pri izdelavi diplomske naloge in jo pričakovali s takšnim veseljem, kot sem jo sama.

Posebna zahvala gre tudi moji družini, partnerju, prijateljem in sodelavcem, ki so me vselej podpirali, mi pomagali in svetovali.

Zahvaljujem se tudi vsem anketirancem, ki so si vzeli čas za reševanje anketnega vprašalnika.

PRILOGE

Priloga A: Anketni vprašalnik

Spoštovani posvojitelji hrtov!

Ob zaključku študija Zootehnike na Biotehniški fakulteti v Ljubljani sem izbrala za diplomsko nalogo temo TEKAŠKA INDUSTRIJA GREYHOUNDOV IN LOV Z GALGI V ŠPANIJ. Za kvalitetno izdelavo diplomske naloge potrebujem podatke z vprašalnika, ki je pred vami. Vprašalnik je anonimen in služi samo za potrebe diplomske naloge. Sestavljen je tako, da za reševanje ne boste porabili več kot 5 minut.

Vljudno vas prosim za izpolnitev vprašalnika in se vam že vnaprej najlepše zahvaljujem!

Vesna Sirk

ANKETNI VPRAŠALNIK

Navodila za reševanje: odgovore prosim označite v ustrezen kvadrataček in/ali dopolnite na črto. V primeru, da ste lastnik dveh ali več hrtov, prosim, izpolnite vprašalnik za vsakega posebej.

1. PODATKI O LASTNIKU

1.1 Spol lastnika:

☐ ženski   ☐ moški

1.2 Letnica rojstva: _____

1.3 Družinski status:

☐ samski
☐ izvenzakonska skupnost
☐ družina brez otrok
☐ družina z otroci (starost otrok _____)

1.4 Število psov v gospodinjstvu _____, od tega hrtov _____

1.5 Ali imate poleg tega še katero drugo žival?

☐ da   Če da, katero? _____
☐ ne

1.6 Kje ste se seznanili s problematiko odsluženih hrtov?

- ☐ spletni – elektronski mediji (FB, forumi, spletna stran društva)
☐ časopis ali revije
☐ promocijski dogodki društva
☐ ustno izročilo (prijatelji, znanci)

1.7 Ali bi se ponovno odločili za posvojitev odsluženega hrta?

☐ da ☐ ne

1.8 Kakšne pasme bi bil vaš naslednji pes?

☐ hrt ☐ druga pasma _____

2. PODATKI O PSU (ZA POSAMEZNEGA PSA)

2.1 Ali je to vaš prvi pes?

☐ da ☐ ne

2.2 Ali je to vaš prvi hrt?

☐ da ☐ ne

2.3 Starost psa: _____ let

2.4 Starost psa ob posvojitvi: _____ let

2.5 Pasma:

☐ greyhound	☐ galgo
☐ whippet	☐ lurcher
☐ druga _____	

2.6 Zakaj ste se odločili za to pasmo: (možnih več odgovorov)

☐ izgled	☐ karakter pasme
☐ velikost	☐ želja po tej pasmi
☐ odlakanost	☐ samo da ga rešim, ostalo ni pomembno
☐ drugo _____	

2.7 Kako dobro je bil vaš pes ob prihodu socializiran?

☐ dobro ☐ srednje ☐ slabo

2.8 S katerimi težavami ste se srečevali ob njegovem prihodu? (možnih več odgovorov)

☐	osamitvena tesnoba	☐	cviljenje / lajanje
☐	lulanje / kakanje v stanovanju	☐	uničevanje stvari
☐	strah pred ljudmi	☐	strah pred drugimi psi
☐	težav ni bilo	☐	drugo_____

2.9 V kolikem času so težave izzvenele? _____

2.10 Ali je vaš pes problematičen v odnosu do drugih psov?

☐	da
☐	ne
☐	do nepoznanih na začetku zadržan, kasneje ni težav

2.11 Ali trpi mačke?

☐	da	☐	ne	☐	boji se jih

2.12 Ali je prijazen do otrok?

☐	da	☐	ne	☐	boji se jih

2.13 Ali je sobno čist?

☐	da	☐	ne	☐	občasno se polula / pokaka

2.14 Kako ste reševali težave?

☐	sam
☐	obrnil sem se na člane društva
☐	druga strokovna pomoč

2.15 Kakšen je odnos večine drugih ljudi do vašega hrta? (možnih več odgovorov)

☐	se navdušujejo
☐	želijo več vedeti
☐	nezainteresirani
☐	niso jim všeč
☐	zelo odklonilen odnos
☐	ne poznajo pasme

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ZOOTEHNIKO

Vesna SIRK

**PROBLEMATIKA ODSLUŽENIH DIRKALNIH IN
LOVSKIH HRTOV**

DIPLOMSKO DELO

Visokošolski strokovni študij

Ljubljana, 2012